

AKTINES

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΜΑΣ (Γ.Β.Μ.)..... 1
- Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ (Βασιλ. Σταθάκη)..... 3
- ΜΟΝΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;
(Χρήστου Γιαμβριᾶ)..... 10
- Ο ΙΓΝΑΤΙΟΣ Ο ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ (1766-1828) (Δ. Παπαθανασοπούλου)..... 15
- Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΜΑΝΑ ΚΑΙ Η ΜΑΓΙΣΣΑ ΚΙΡΚΗ (Νίκου Θ. Ἀρβανίτη)..... 21
- ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ (ποίημα Γ. Βερίτη)..... 23
- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ (Πανορμίτη)..... 24
- ΣΧΟΛΙΑ..... 25
- ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Ἐπικοινωνίας τῆς Χ.Ε.Ε.)..... 29

ΕΤΟΣ 75ov

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

ΑΡΙΘ. 727

ΕΥΡΩ 1,50

**Πρός τούς κ.κ. Συνδρομητάς
τῶν « Ἀκτίνων »**

Μέ τήν ἑναρξη τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργάτας-
συνδρομητάς μας, τήν ἀνάγκη νά ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τή συνδρομή
τους γιά τό ἔτος 2012.

Ἡ συνδρομή διά τό 2012 παραμένει ἡ ἴδια ἤτοι ΕΥΡΩ 15, παρά τήν
μεγάλη αὔξησι τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.

Παρακαλοῦμε διά τήν ἔγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ὥστε νά συνε-
χίζεται τακτικά καί ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν « Ἀκτίνων ».

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2012

Ἑσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 - Κύπρον: ΕΥΡΩ 20 -

Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30

Ἡ συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14),
Θεσσαλονίκης (Ἀγίας Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νά ἀποστέλλεται
διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Καρύ-
τση 14 - 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν
συνδρομή τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τούς
ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑ-
πάρχουν.

Οἱ συνδρομηταί μας τοῦ ἑξωτερικοῦ ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συν-
δρομή τους, εἰς τόν λογαριασμόν μέ μορφή I.B.A.N. γιά ἐμβάσματα
τῆς Eurobank μέ ἀριθμό: GR 1102602010000940100366081, ἢ νά
τήν ἀποστέλουν μέ τραπεζική ἐπιταγή εἰς διαταγήν τῆς «Χριστιανι-
κῆς Ἐνώσεως Ἀκτίνων».

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 75ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

Ἀριθ. 727

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΜΑΣ

Ὁρθοδοξία καὶ Ὁρθοπραξία ἦταν τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μαζί μέ τοὺς ἀγῶνες γιά τήν ὀρθή πίστη, ζοῦσαν καί ἀκτινοβολοῦσαν μέ τό φωτεινό τους παράδειγμα τό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Τό μεγάλο μυστικό τους ἦταν ἡ ἀγία ζωή τους, ἡ θερμουργός ἀγάπη τους. Ἐκεῖ βρισκόταν τό πνευματικό μεγαλεῖο τους. Ἡ μεγάλη ἀγάπη τους καί ἡ ἀκλόνητη πίστη τους ἔφεραν τόν θρίαμβο. Ἀποστόμωσαν ὅλους ἐκείνους πού μέ μανία πάσχισαν νά νοθεύσουν τήν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ.

Νά γιατί δέν ὀνομάζονται ἀπλῶς διδάσκαλοι, ἀλλά Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀγωνίζονταν μέ σθένος ἐναντίον ἐκείνων πού πολεμοῦσαν τήν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοὺς κατετρόπωναν μέ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα. Συγχρόνως ὁμως ζοῦσαν «ἐν Χριστῷ». Ὁ Χριστός ἦταν γι' αὐτούς τό πᾶν, ἡ ζωή τους, ὁ ἐμπνευστής καί ὁδηγός τῆς πορείας

τους. Συνδεδεμένοι στενά μέ τήν ἀστείρευτη πηγή τῆς ζωῆς, τόν Χριστό, ξεχύνονταν σάν πλουσιόδωρο ποτάμι καί ἔκαναν τήν αὐχημηρή ἔρρημο τῆς κοινωνίας νά ἀνθίξῃ μέ ζωηφόρες πνευματικές ὁάσεις.

Οἱ ἀγῶνες τους ἐναντίον τῶν πνευματομάχων δέν στηρίζονταν μόνο στίς μελέτες τους καί στίς θεολογικές τους γνώσεις γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ζοῦσαν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Ἦσαν πνευματέμφοροι καί πνευματοκίνητοι κήρυκες τῆς Ὁρθοδοξίας. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο εἶχε σκηνώσει στήν ψυχή τους, γι' αὐτό καί ἡ ζωή τους ἦταν καταφορτη ἀπό τοὺς καρπούς τοῦ Πνεύματος καί προπαντός ἀπό τήν ἀγάπη καί τήν εἰρήνη. Κατέβαιναν στόν στίβο τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα ἀτρόμητοι γιά τήν χριστιανική ἀλήθεια, τήν ὁποία πρῶτα εἶχαν κάνει βίωμά τους.

Θέλουμε παραδείγματα: Ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ βράχος αὐτός τῆς πίστεως, ὁ «ἀδάμας γιά τοὺς ἐχθρούς

του καί μαγνήτης γιά τούς στασιάζοντες», υπήρξε ή πλήρης ένσάρκωση τής χριστιανικής ζωής: «Ἀθανάσιον ἐπαινῶν ἀρετήν ἐπαινέσομαι», ἔγραφε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. «Πάντες ἐπὶ τήν σήν ἐπιστρεφόμεθα τελειότητα» τοῦ ἔλεγε ὁ φωστήρας τής Ἐκκλησίας, ὁ Μ. Βασίλειος. Ἡ ἀγωνιστική διάθεση, ἡ ἀγιότης τοῦ βίου, ὁ ἀγιασμός τής ψυχῆς, τὰ δῶρα τής χάριτος, στόλιζαν τήν ὑπαρξή του, γιὰτί ζοῦσε ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι. Ἔτσι μπορούσε νά διακηρύττῃ: «Τούτου μετέχοντες ἔχοντες τοῦ Πατρὸς τήν ἀγάπην καί τοῦ Υἱοῦ τήν χάριν καί αὐτοῦ τοῦ Πνεύματος τήν κοινωνίαν». Γι' αὐτό καί ὅταν ἔμεινε σχεδόν μόνος, πάλαιψε κατά τῶν Ἀρειανῶν καί θριάμβευσε ἐναντίον τής πλάνης καί τοῦ ψεύδους. Ὑπέμεινε τὰ πάντα γιά τήν ἀλήθεια. Γράφει: «Μῆτε θάνατον σωματικόν φοβηθῶμεν μήτε τὰς τούτων (τῶν αἰρετικῶν) ὁδοῦς ζηλώσωμεν, ἀλλά πάντων μᾶλλον προκρινέσθω τῆς ἀληθείας ὁ λόγος».

Ἐβλεπε καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τούς ναοὺς τής Βασιλεύουσας κατελειμμένους ἀπό τούς αἰρετικούς καί δέν δείλιαζε. Ἦταν ὁ ἴδιος κατοικητήριό τοῦ Θεοῦ καί ἔμψυχος ναός τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Νά γιὰτί κήρυττε στούς ἀκροατάς του: «Ἔχουν ἐκεῖνοι τούς ναοὺς, ἐμεῖς τόν ἔνοικον», δηλαδή τόν Κύριο. Καί μέ τή δύναμη Ἐκείνου ἀγωνίσθηκε καί ἔστησε τό

τρόπαιο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀετός τῆς θεολογίας ὀνομάσθηκε, γιὰτί διέθετε ἀετήσια ψυχή, ἐξαγιασμένη ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα.

Τόν ἴδιο ἄριστο συνδυασμό λόγων καί ἔργων, ὀρθοδόξου διδασκαλίας καί ἀγιότητος βίου εἶχαν νά παρουσιάσουν οἱ ἀθάνατες μορφές τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί τόσων ἄλλων. Οἱ ἀγῶνες τους γιά τήν Ὁρθοδοξία ξεκινοῦσαν ἀπό τήν ὀρθοπραξία. Τήν κρυστάλλινη ἀλήθεια τῆς πίστεως τήν ἀκτινοβολοῦσαν μέ τό φωτεινό τους παράδειγμα.

Στούς κοσμογονικούς καιροὺς ποὺ ζοῦμε ἡ Ὁρθοδοξία καλεῖται καί σήμερα νά διαδραματίσῃ πρωτεύοντα ρόλο. Ἰδιαίτερα τό χρέος μας ὡς Ἑλλήνων καί Ὁρθοδόξων εἶναι μεγάλο. Καί αὐτό ὄχι ὡς ἀφορμή καυχήσεως, ἀλλά ὡς συνειδητοποίηση εὐθύνης. Τό μεγάλο πνευματικό μήνυμα γιά τήν Εὐρώπη εἶναι, ὅτι ἡ μόνη δύναμη ποὺ μπορεῖ νά τήν ἀνορθώσῃ εἶναι ἡ ἐφαρμογή τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Προβάλλει ὅμως τό ἐρώτημα: Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι εἴμαστε «ἐπιστολή Χριστοῦ γινωσκομένη καί ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων» (Β' Κορινθ. γ' 2); Μιμούμεθα τὰ μεγάλα πρότυπά μας, τούς θεοφόρους Πατέρας μας;

Γ.Β.Μ.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Α'

Σέ εποχή ιδεολογικής συγχύσεως καί αποπροσανατολισμοῦ τῶν μαζῶν εἶναι σκόπιμος ἕνας σύντομος ἀπολογισμός γιά τήν πνευματική πορεία τοῦ ἀνθρώπου στοὺς τελευταίους αἰῶνες καί μάλιστα τοῦ Εὐρωπαϊοῦ. Ὑπῆρξε εποχή πού ἡ χριστιανική πίστη ἦταν ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Εὐρωπαίου, ἕνας ἀπό τοὺς τρεῖς συντελεστές, πού μαζί μέ τό ἀρχαῖο ἑλληνικό καί λατινικό πνεῦμα διεμόρφωσαν τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Βορρᾶ, πού ἦρθε ἀπό τά βάθη τῆς Ἀνατολῆς, τότε στοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς πρώτης μετὰ Χριστόν χιλιετίας, νέος καί ἀπαίδευτος καί κυριάρχησε στόν εὐρωπαϊκό ᾠδονοῦ.

Ἔτσι γεννήθηκε καί ἀναπτύχθηκε τό εὐρωπαϊκό πνεῦμα, ἔχοντας τίς ρίζες του, ἀφ' ἑνός μέν σέ αὐτή τήν πίστη καί ἀφ' ἑτέρου στήν κληρονομιά τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου. Πάντως στοὺς χρόνους αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἡ ἱστορία ὀνόμασε μέσους, ἀναμφισβήτητος ἡγέτης γιά τόν ἀνθρώπο ἦταν ὁ Χριστιανισμός, πού τόν στήριζε μέ τήν πίστη του στόν Θεόν καί τήν ἀγάπη καί τοῦ ἔδινε νόημα στή ζωὴ καί στήν καθημερινή του πράξη.

Μέ τήν πίστη αὐτήν λοιπόν κατακυρώθηκε μία νέα κοινωνική προοπτική: Ἡ μεγάλη ἀνθρωπομάζα

βρῆκε τήν ἠθική τῆς δικαίωσης. Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικός κόσμος εἶχε ψυχὴ ἀριστοκρατική. Λαός ἦταν μόνο ἓνα ὀλιγάριθμο ἄθροισμα ἐκλεκτῶν ἀτόμων. Τό πλῆθος δέν εἶχε πνευματικό βάρος. Μέ τόν Χριστιανισμό ἡ μάζα θεμελιώνει ἠθικά τήν κοινωνική τῆς ὑπόσταση. Τό κέντρον τοῦ βάρους μετακινεῖται. Ὅχι οἱ λίγοι, οἱ διαλεχτοί, ἀλλά τό ἀνώνυμο καί ἀμόρφωτο πλῆθος μέ τήν ἀπλή καρδιά καί τήν μεγάλη δυστυχία θά δώσει τόν νέον κανόνα τῆς ζωῆς. Οἱ φτωχοὶ καί οἱ καταφρονεμένοι θά δοῦν πρῶτοι τόν Θεόν, καθὼς ἀπλώνει τό χέρι τῆς υἱοθεσίας. Ἐκεῖνος ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους μέ ἓνα καινούργιον δεσμόν πού ἐξαφανίζει κάθε διάκριση φυλετική, οἰκονομική, κοινωνική, πνευματική. Ἔτσι πλάθεται ἓνα καινούργιον ἥθος.

Β'

Κάποτε ὅμως ἀρχίζει ἡ μεγάλη πνευματική περιπέτεια τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ὁποίας, μετὰ παρέλευση τεσσάρων-πέντε αἰώνων, εἶναι καιρός νά ἀποτιμήσουμε καί νά βγοῦν ὀρισμένα πολύτιμα συμπεράσματα.

Ἀπό τήν εποχή τῆς Ἀναγεννήσεως, ἀλλά κυρίως ἀπό τόν 17ον αἰῶνα, μία νέα στάση καί σημασιολόγηση γιά τήν ζωὴ καί τόν κόσμο διαμορφώνεται, τῆς ὁποίας κύριον χαρακτηριστικό εἶναι ἡ ἀνθρωπο-

κεντρική θεώρηση των πραγμάτων. Ο άνθρωπος από εδώ και πέρα θα επιχειρήσει να πορευθεί μέσα σε ένα κλειστό σύστημα, όπου με τις ίδιες του τις δυνάμεις του λογισμού του και με τα παράγωγα της έμπειρίας του, θα προσπαθήσει να οργανώσει την ατομική του και την συλλογική του ύπαρξη, για να απελευθερωθεί από δόγματα και ήθικες επιταγές, πού αιώνες τώρα όριζαν την ζωή του.

Η φιλοσοφία των χρόνων εκείνων και η έπιστήμη, η όποία άρχιζε να διαμορφώνεται σε αυτόνομο παράγοντα του πολιτισμού βρίσκονται στην πρωτοπορεία, διακηρύσσοντας την απόφαση του ανθρώπου να ανακαλύψει μόνος του την αλήθεια και να κρατήσει στα δικά του χέρια τή μοίρα του. Έτσι άρχίζει να διαμορφώνεται μιά νέα αντίληψη και τακτική με χαρακτηριστικά τό ξεμάγεμα του κόσμου, τήν κατάλυση του μυστηρίου και του θαύματος, τήν έξορμηση για να εξουσιασθεί ή έξω και ή μέσα του φύση με τήν γνώση των νόμων της. Η κατεύθυνση αυτή είναι ένας πειρασμός του πνεύματος, ό όποιος στό ξεκίνημά του προϋποθέτει μιά αυτοπεποίθηση πού ένισχύεται από τόν νεανικόν παλμό ενός κόσμου, γοητευμένου από τίς κατακτητικές περιπέτειες των θαλασσοπόρων, οί όποιοι πρόσφατα είχαν ανακαλύψει τήν Γη στό σύνολό της και πίστευαν σε μιά ανάλογη κατάκτηση στους πνευματικούς κόσμους.

Η κίνηση αυτή θα αποκτήσει στους επόμενους δύο αιώνες του 18ου και του 19ου έκταση και ένταση πολύ μεγάλη και θα απολήξει

στις άρχές του 20ου αιώνα στόν άκρατον έπιστημονισμόν και τήν κυρίαρχον τεχνοκρατία —τά νέα είδωλα του ανθρώπου. Καί ή καλλιέργεια αυτή του λογισμού και ή διεύρυνση των έμπειρικών δυνατοτήτων με τόν πλούσιον εργαστηριακόν εξοπλισμόν διόγκωσαν τήν ανθρώπινη γνώση σε θαυμαστόν βαθμόν, με αποτέλεσμα να ικανοποιήσουν πολλές παλαιότερες άπορίες, αλλά παράλληλα να γεννήσουν έναν παράγωγο προβληματισμόν σε διαφορετικό επίπεδο και να συντηρήσουν ένα βαθμόν άβεβαιότητας για κάθε τι, πού ό άνθρωπος προσπαθεί να συλλάβει και να εξιχνιάσει. Καί εάν αυτό τό κάθε τι δέν είναι κάτι παροδικό και δευτερεύον, αλλά τό ίδιο τό νόημα της ύπάρξεώς του και ή πορεία του ανθρώπου, είναι φυσικό οί άπαντήσεις για τήν έγκυρότητα των πορισμάτων του να είναι αύξημένες, όσον επίσης και ή επιφυλακτικότητά μας για ό,τι μέχρι σήμερα έχει διατυπωθεί.

Γ'

Για να γίνουν τά προηγούμενα σαφέστερα, θα σταθοΰμε περισσότερο στις αντιλήψεις πού διεμόρφωσε ό άνθρωπος με βάση τήν αυτοδύναμη αναζήτησή του γύρω από τά προβλήματα τά όποια άφορούν τόν ίδιο και τά αποτελέσματα τά όποια συνεπάγονται στην ζωή του. Έτσι μιά άποψη γύρω από τό θέμα αυτό, για τήν όποία οί θιασώτες της θέλησαν να τήν προικήσουν με έπιστημονική αίγλη, είναι ή φυσιοκρατική θεωρία. Είναι ή αντίληψη εκείνη, κατά τήν όποία ό άνθρωπος είναι ένας κρίκος, έστω ό τελευταίος, μέσα στην άλυσίδα της ζωής

τῶν διαφόρων ὀργανικῶν ὄντων, δηλαδή εἶναι καί αὐτός ἓνα ὀργανικόν ὄν μόνον, ὅπως καί τὰ ἄλλα, πού γεννιέται, ἀναπτύσσεται καί πεθαίνει ὑπακούοντας στίς βιολογικές ἀρχές, οἱ ὁποῖες ἐξαρτῶνται ἀπ' εὐθείας καί μόνον ἀπό τούς φυσικοχημικούς νόμους.

Οἱ ἀπόψεις αὐτές ἤλθαν καί πάλι στήν ἐπικαιρότητα μέ τήν γνωστή θεωρία τοῦ γάλλου βιολόγου Jacques Monod, πού δημιούργησε πολύ θόρυβο γύρω της σέ διεθνή κλίμακα. Ὁ ἄνθρωπος, σύμφωνα μέ αὐτήν ξέρεи ἐπιτέλους, ὅτι εἶναι μόνος στήν ἀπεραντοσύνη τοῦ Σύμπαντος ἀπό ὅπου ξεπήδησε τυχαῖα. Οἱ προηγούμενες ὑποθέσεις, πού ὅπως εἶναι εὐνόητο, πολύ ἀπέχουν ἀπό τό νά βασιζόνται στίς ἐπαληθεύσεις ἐκεῖνες πού ἀπαιτεῖ ἡ αὐστηρή μεθοδολογία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀποτελοῦν τά στηρίγματα της φυσιοκρατικῆς θεωρίας γιά τόν ἄνθρωπο καί τήν ζωή του, πού ὅπως εἶναι φυσικό δέν ἀποβλέπει σέ κανένα σκοπό. Σηματολογώντας τό περιεχόμενο της ἱστορίας μέ αὐτή την φυσιοκρατική ἄποψη γιά τόν ἄνθρωπο, ἓνα κριτικό πνεῦμα, πού τάραξε συνειδήσεις στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα μέ τό ἔργο του «Ἡ καταστροφή της Δύσεως» ὁ Oswald Spengler παρηγορεῖ ὅτι: Οὔτε πρόγραμμα οὔτε πρόοδος ὑπάρχει στήν ἱστορία, ἀλλά ὅπως τά φυτά, τά ζῶα καί τούς ἀνθρώπους, ἔτσι καί τά «μεγάλα ἔμβια ὄντα», τούς πολιτισμούς τά κυβερνᾷ ὁ ἴδιος σκοτεινός καί ἄγχιος νόμος της ζωῆς: Γεννιοῦνται, ὠριμάζουν καί πεθαίνουν μέ κανένα ἀπολύτως σκοπό· αὐτό τό τρα-

γικό νόημα ἔχει ἡ ἱστορία της οἰκουμένης.

Δ'

Γιά νά εἴμαστε ὅμως ἀντικειμενικοί, δέν συνεμερίσθηκαν ὅλοι τήν ἀπαισιοδοξία τοῦ Oswald Spengler. Ὑπῆρξαν καί τά αἰσιόδοξα μηνύματα ἐκείνων δηλαδή, πού πίστεψαν ὅτι μέ τήν θετική γνώση ὁ ἄνθρωπος θά θέσει τίς βάσεις ἑνός κόσμου σταθερῆς εὐημερίας καί προόδου. Γιά αὐτούς τούς ὁπαδούς τοῦ «ἐπιστημονισμοῦ» τό σύνθημα ἦταν «Ἐπιστήμη τό πᾶν», ἡ ὁποία δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνας παράγων πολιτισμοῦ, ἀλλά ὁ πολιτισμός ὁ ἴδιος.

Καί πῶς θά μπορούσε νά ὠφεληθεῖ μέσα σέ αὐτοῦ τοῦ εἵδους τόν πολιτισμό, ὁ ἄνθρωπος γιά τήν συγκρότηση της προσωπικότητάς του, γιά τήν ἠθική του ἀρτίωση; Μά ἀπλούστατα, ἀπαντοῦσαν οἱ κήρυκες αὐτῶν τῶν ἰδεῶν: Ἡ διάδοση της ἐπιστήμης αὐτῆς καθ' ἑαυτήν φέρνει καί τήν διαμόρφωση κατά τρόπον αὐτόματον της ἀνώτερης ἀνθρωπίνης προσωπικότητας. Δέν φαντάζομαι νά συμμερίζεται κανείς σήμερα τίς ἀπόψεις αὐτές, μέ τήν ἴδια αἰσιοδοξία, ὅπως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, πού τίς διετύπωσαν πρῶτοι.

Μιά ἄλλη ἄποψη πού στηρίζεται καί αὐτή στήν φυσιοκρατική ἀντίληψη γιά τόν ἄνθρωπο, ἀλλά ἔχει χαρακτηῖρα αἰσιόδοξο καί ἀποβλέπει σέ ἓνα μελλοντικό στόχο ἢ μᾶλλον ὄραμα εἶναι ἡ κοινωνιολογική θεωρία τοῦ Κάρλ Μάρξ. Βασική του ἰδέα γιά τόν ἄνθρωπο, τίς δραστηριότητές του καί τίς ἐπιδιώξεις του εἶναι ὁ τρόπος της παραγωγῆς της ὑλικῆς του ζωῆς καί οἱ σχέσεις πού

προκύπτουν από αυτόν. Αυτά αποτελούν την υλική βάση της κοινωνίας που επάνω της υψώνεται ένα νομικό, πολιτικό έποικοδόμημα και που σέ αυτές αντιστοιχούν ώρισμένες κοινωνικές μορφές συνειδήσεως. Έτσι λοιπόν συμπεραίνει «δέν είναι η συνείδηση που καθορίζει το είναι του ανθρώπου, αλλά αντίθετα το κοινωνικό είναι, καθορίζει την συνείδηση».

Από τά προηγούμενα προκύπτει ότι για τόν μαρξιστικό τρόπο σκέψεως, πρωτεύον στο πρόβλημα του ανθρώπου είναι η όρθή όργάνωση της υλικής παραγωγής και η διαχείριση των παραγωγικών μέσων «για νά παύσει η έκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και όλες οι λοιπές δραστηριότητες και ανάγκες του ανθρώπου θά τακτοποιηθούν κατά τρόπον νομοτελειακό από αυτήν την βασιική ρύθμιση της κοινωνικής ζωής. Τέτοιες όμως αντιλήψεις, που αναφέρονται σέ θεμελιώδεις ανθρώπινες καταστάσεις, όπως π.χ. ότι η πνευματική ζωή του ανθρώπου είναι επιφαινόμενο της υλικής του φύσεως και ειδικότερα της παραγωγικής του δραστηριότητας, είναι από τά ζητούμενα της φιλοσοφικής ανθρωπολογίας και όχι σταθερό δεδομένο. Έτσι η οικονομική αυτή θεωρία του ανθρώπου από τόν Μάρξ προϋποθέτει την φιλοσοφική μεταφυσική ατμόσφαιρα του 19ου αιώνα, στην όποία κινούμενος ό Μάρξ, σάν γνήσιον τέκνον της εποχής του, άφου έξοστράκισε τόν Θεόν, άναζητεί στην οικονομία τόν κινητήρα της ιστορίας.

Συνοψίζοντας όλη αυτή την πορεία της άποστασίας του ανθρώπου

από την πίστη στον Θεόν ό Π. Κανελλόπουλος σημειώνει: «Ό άθεϊσμός ήταν ένα από τά κυριότερα — ύπάρχουν βέβαια και άλλα πέρα για πέρα αντίθετα — πνευματικά γνωρίσματα του 19ου αιώνα. Γεννήθηκε από την υπερέτιμηση των θετικών επιστημών, που σημειώθηκε στην πιο αισιόδοξη ώρα της ανάπτυξεως των. Πιστεύθηκε τότε ότι ή επιστήμη θά εξαφάνιζε λίγο-λίγο και μάλιστα γρήγορα τό Άγνωστο, καθώς και τό δέος που προκαλεί τό μέγα Άγνωστο. Στόν δικό μας 20όν αιώνα, που ή θετική επιστήμη ξεπέρασε όλες τίς προσδοκίες των προφητών του 19ου αιώνα, έγινε αντιληπτό και γίνεται όλο και περισσότερο από τούς μεγάλους φυσικούς επιστήμονες ότι όσον μεγαλώνει τό γνωστόν — ό κόσμος του επιστητού — τόσο μεγαλώνουν και οι διαστάσεις του άγνώστου — ή μάλλον γίνονται ασύλληπτες — τόσο δέ μεγαλύτερο γίνεται και τό δέος άπέναντί του».

Ε'

Δέν είναι μόνον ή όμολογία της φυσικής επιστήμης, που άναγνωρίζει ύστερα από μία γόνιμη δραστηριότητα τόσων αιώνων την άδυναμία για την εξάλειψη του άγνώστου, αλλά ύπάρχουν και άλλα κινήματα, τά όποια έπισημαίνουν μέ τρόπον πολύ πιο έντονο τό κενό, τό όποϊον έκυριάρχησε στίς ψυχές των ανθρώπων από την αυτόνομη πορεία που άκολούθησε ό άνθρωπος στους νεωτέρους τελευταίους αιώνες. Γιατί άκολουθώντας τόν δρόμον, που ή θετικιστική νοοτροπία άπαιτούσε τό ανθρώπινο πνεύμα συνέθεσε ένα σύστημα ζωής και αντιλήψεων του

όποιου ή εξέλικτική πραγμάτωση βεβαιώνεται στην περιοχή του κόρου, εξαντλώντας όλες τις δυνατότητες του συστήματος αυτού και τονίζοντας την μοναξιά του ανθρώπου στον κόσμο. Αυτή ακριβώς ή διαπίστωση, εκτός από την αυτοκριτική που έκαναν οι θεράποντες της τεχνολογίας και των φυσικών επιστημών, έρχεται να επισημάνει μέ εντονότερον τρόπον μιά άλλη φωνή των καιρών μας, οι φιλοσοφίες του υπαρξισμού είτε μέ την άπαισιόδοξη είτε μέ την αισιόδοξη έκδοχή τους.

Η αγωνία σέ αυτές τις φιλοσοφίες γίνεται κίνητρον για τόν στοχασμό και τό μέγα κενόν γίνεται άμεσα αισθητό, σέ μιά εποχή, στην όποία έχει κυριαρχήσει ό θετικισμός, έχει επηρεασθεί από την θεωρία του Φρόντ, έχει συγκλονισθεί από τό επαναστατικό μανιφέστο των Μάρξ-Έγκελς, έχει διανύσει ένα σημαντικό τμήμα της τεχνολογικής προόδου, όπου ό ασύλληπτος ταχύς ρυθμός της οδηγεί στο νά αλλάξει ριζικά τό περιβάλλον του ανθρώπου και τούς όρους της ζωής και του θανάτου του.

Και ή αγωνία αυτή γεννιέται μέσα από μία κατάσταση μοναξιάς, έλλειψης δημιουργικού νοήματος, άπελπισμού, άντιλήψεις και αισθήματα, τά όποια άποτελούν την άφετηρία των θεωριών του υπαρξισμού. Η άντιμετώπιση όμως αυτής της κατάστασης διαφέρει στίς διάφορες πτέρυγες του κινήματος αυτού. Έτσι για τόν μηδενιστικόν υπαρξισμό του Sartre ή ανθρώπινη ύπαρξη υπόκειται σέ μιά καταθλιπτική μοῖρα χωρίς διεξοδο. Είναι ή φιλοσοφία του ναυαγίου.

Η όρμέμφυτη όμως διάθεση της ελπίδας, παρά τις δυσμενείς αυτές διαπιστώσεις, οδηγεί τόν άνθρωπο στην συναίσθηση του χρέους νά έξέλθει από τόν έσωτερικόν του κλοιόν και νά επιδιώξει νά έλθει σέ έπαφή μέ τό άπόλυτο, μέ τό θεϊόν.

Αυτήν την θέση υποστηρίζει μέ τόν χριστιανικόν του υπαρξισμόν ό Gabriel Marcel. Κατ' αυτόν ή θεωρία και ό θαυμασμός του για τούς άρχαίους Έλληνες, ή μεθοδολογική άμφιβολία του Descartes, ή αγωνία για τόν Sören Kierkegaard είναι σημεία έκκινήσεως για μία δημιουργική συνέχεια και έν προκειμένω για ένα λυτρωτικόν άλμα. Έτσι φθάνουμε στο κρίσιμο σημείο της μεγάλης άποφάσεως του Άσώτου: «Αναστάς πορεύσομαι πρός τόν Πατέρα μου». Σέ μιά τέτοια αποφασιστική στιγμή θεμελιώνεται ή ελπίδα. Όταν κατεβεί κανείς τό τελευταίο σκαλί άρχίζει πάλι ή άνοδική πορεία. Τότε μιλάει ή αιώνια διαλεκτική και άρχίζει ή έπιστροφή.

ΣΤ'

Και για τό άλμα αυτό της ψυχής, για την υπέρβαση αυτής της περιπέτειας, στά πεπερασμένα όρια αυτής της καταστάσεως δέν άρκούν προφανώς οι μέθοδοι του θετικισμού: ή έμπειρία και ό λόγος. Απαιτείται ένα άλλο όργανο και τό όργανον αυτόν είναι ή Πίστη. Σέ τί όμως νά πιστεύουμε; Ποία είναι τάχα ή πίστη ή άληθινή;

Δέν υπάρχει λογικό κριτήριον για νά προσδιορισθεί ή πίστη ή για νά διακριθεί ή άληθινή από την ψεύτικη. Άν ήταν δυνατόν νά προσδιο-

ρισθεί ή πίστη, όπως ή γνώση θά ήταν καί αυτή πεπερασμένη, όπως είναι ή γνώση. Ή πίστη είναι μιά μεγάλη μεταφυσική έμπειρία. Είναι ή μεταφυσική συμβίωση της ψυχής μας μέ όσα είναι πέραν από την γνώση καί την ζωή μας. Ό Karl Jaspers προσπαθώντας νά φωτίσει την έννοια της υπάρξεως του ανθρώπου λέει ότι αυτή έχει τίς ρίζες της σέ μιά ανώτερη αρχή. Ή αρχή της υπάρξεως του ανθρώπου βρίσκεται πέραν από τά όρια της υποστάσεώς του. Ή δυνατότητα επικοινωνίας μέ άλλες υπάρξεις είναι περιορισμένη, καθώς καί ή έλευθερία του. Τίς συνέπειες των παραπάνω αδυναμιών του μπορεί νά τίς μειώσει μέ τίς τεχνικές επινοήσεις, μέ τίς όποιες φαίνεται νά ύψώνεται θριαμβευτής απέναντι στίς έξωτερές καταστάσεις. Ύπάρχουν όμως καί άλλες πού δέν μπορεί νά ξεπεράσει. Αυτές τίς ονομάζει ό Jaspers «όριακές» εμπρός στίς όποιες σταματάει ή δυναμικότητα της έλευθερίας μας. Καί τέτοιες βασικά είναι τέσσαρες: ό αγώνας, ό πόνος, ή ένοχη, ό θάνατος.

Έξ αιτίας της αδυναμίας της νά υπερνικήσει αυτές τίς καταστάσεις ή ύπαρξη αποκτά την βεβαιότητα ότι ό έαυτός της δέν είναι τό απόλυτα ύφιστάμενο όντολογικό δεδομένο. Καταλαβαίνει ότι πέραν από τόν έαυτό του υπάρχει ή αληθινή όντολογική πραγματικότητα ό Θεός πού την περιβάλλει καί την θεμελιώνει. Αυτή ή προσέγγιση μέ την υπερβατική αυτή πραγματικότητα την επιτυγχάνει ή ύπαρξη μέ την βιωματική έμπειρία, ή όποία εμπλουτίζεται ιδιαίτερα όταν βρεθεί

στίς όριακές καταστάσεις, πού αναφέρθηκαν πιο πάνω. Τότε τά δεδομένα του έμπειρικού κόσμου παίρνουν τόν χαρακτήρα κρυπτογραφικών σημείων καί γίνονται μέσα γιά την «άποκάλυψη του κρυμμένου μέσα στά βάθη της αιωνιότητας Θεού».

Ζ'

Κεντρικό σημείο της αποκαλύψεως του Θεού στην ιστορία είναι ή παρουσία του Υίου Του σέ συγκεκριμένο τόπο καί χρόνο, πού συνδέεται μέ την επίτευξη της λυτρωτικής Του αποστολής. Καί τό λυτρωτικό αυτό έργο ως παράδειγμα, ως διδασκαλία, ως Πάθος καί Άνάσταση ανταποκρίνεται στην υπέρβαση των συγκεκριμένων όριακών καταστάσεων, όπως τίς έπeseήμανε ό Jaspers. Ό Ίησοϋς προχωρεί εκεί, όπου κανείς άλλος δέν μπορεί νά μάς βοηθήσει. Στόν εξαγιασμό του αγώνα καί του πόνου άφ' ενός μέ τίς ύψηλές ήθικές επιδιώξεις στίς όποιες μάς καλεί καί άφ' έτέρου μέ τό περιεχόμενο του δικού του παραδείγματος, πού πηγάζει από τό Πάθος Του καί τέλος μέ την έλπίδα της αιωνιότητας, πού γεννιέται μέ την δική Του Άνάσταση.

Άλλά καί ή λύτρωση σάν προσωπικό υπαρξιακό γεγονός δέν είναι μιά αυτόματη μονομερής ένέργεια του Θεού. Απαιτείται μιά συνάντηση της έλεύθερης προσωπικότητας του ανθρώπου μέ τόν ίδιον τόν Θεόν. Γι' αυτήν την συνάντηση του Δημιουργού μέ τό πλάσμα Του, μέσα στά πλαίσια του λυτρωτικού έργου του Ίησοϋ ό Ι. Ν. Θεοδωράκόπουλος παρατηρεί: «Η διαλεκτική

αυτή σχέση μεταξύ της αυτοδημιουργουμένης ελευθερίας του ανθρώπου και της χάριτος του Θεού είναι τό βαθύτατο και τρυφερότατο νόημα του Χριστιανισμού. Ἡ Χάρις του Θεού δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ ἀγάπη του Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὅμως γιά νά τήν συναντήσῃ στόν δρόμο τῆς ζωῆς του, πρέπει νά ἀποδεσμευθεῖ ἀπό τόν φυσικόν ἐξαναγκασμό». Αὐτό ἄλλωστε εἶναι καί τό κεντρικό σημείο τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος.

Μέ ὅσα ἐλέχθησαν μέχρι τώρα δέν σημαίνει ὅτι ὑπάρχει διάθεση νά ὑποβαθμιστοῦν οἱ κοινωνικές ἐπιταγές τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος. Σκόπιμα ὅμως προτάχθηκε ἡ ἀπάντηση πού περικλείει ἡ χριστιανική κοσμοθεωρία καί βιοθεωρία στίς ὑπαρξιακές ἀπαιτήσεις, γιατί σέ αὐτά τά βάθη καί ὄχι περιστασιακά θεμελιώνονται οἱ ἀρχές τῆς συμπεριφορᾶς, πρὶν διαμορφώσουν τό χριστιανικόν ἦθος τοῦ ἀρτίου ἀνθρώπου.

Ἡ ἀτομική καί κοινωνική μας ὑπόσταση, ἡ πίστη, ἡ ἀγάπη, ἡ μεταφυσική καί πρακτική μας ἀποστολή εἶναι δυό πράγματα ἀλληλένδετα. Τό «ἐγώ» εἶναι συνάρτηση τοῦ «ἐσύ». Ἡ πίστη συνάρτηση τῆς ἀγάπης. Δέν πιστεύει ὁποῖος δέν ἀγαπάει. Καί δέν ἀγαπάει ἀληθινά ὁποῖος δέν πιστεύει. Ἔτσι στό βάθος

μόνον ἡ πίστη μπορεῖ νά γίνη ἡ πηγὴ τῆς ἀρετῆς. Τό ὅτι στήν ἱστορία προβάλλουν καί ἐνάρετοι ἄνθρωποι, πού εἶναι ἄπιστοι καί ἄθρησκοι, αὐτό δέν κλονίζει τήν ὡς ἄνω ἀλήθεια. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, χωρίς νά τό ξέρουν, ἀντλοῦν τήν ἀρετὴ τους ἀπό κάποια πίστη στά βάθη τῶν αἰώνων πού προηγήθηκαν. Ἡ γενεαλογία τῆς ἀρετῆς μᾶς ὑποχρεώνει νά ἀνακαλύψουμε παντοῦ τήν Πίστη σημειώνει ὁ Π. Καρνελλόπουλος στό βιβλίο του «ὁ Χριστιανισμός καί ἡ ἐποχή μας».

Καί ἡ ἀλήθεια αὐτή ἐνισχύεται ἀπό τήν ἱστορική μαρτυρία ὅτι ἡ πίστη αὐτὴ βιώθηκε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἂν καί ἡ βίωση αὐτὴ στό βάθος δέν εἶναι πάντα ἄμεσα εὐκρινής. Μπορεῖ ἡ ἱστορία νά μᾶς ἀναφέρει μερικά ἐξωτερικά πράγματα γιά τόν Χριστιανισμό, ἀλλά στήν οὐσία ἡ βίωση αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τῆς πίστεως δέν φαίνεται, δέν μετριέται. Εἶναι τό μεγάλο μυστικό τῶν αἰώνων, τό θαῦμα τῶν ἁγίων.

Αὐτὴ ἡ μεγάλη καί αἰσιόδοξη μαρτυρία ἀπαιτεῖται νά γίνη καί πάλι αἰσθητὴ στόν σημερινόν κόσμο, γιά νά ξαναγεννηθεῖ ἡ ἐλπίδα στόν ἀπογοητευμένον σημερινόν ἄνθρωπο.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΜΟΝΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;

Η μεγάλη πλειοψηφία των Έλλήνων, βιώνει μία περίοδο μεγάλης οικονομικής κρίσης, ή όποια επιδεινώνεται προοδευτικά, χωρίς, προς τό παρόν, νά φαίνεται μία άκτίνα φωτός γιά ανάκαμψη.

Έχουν γραφεί καί γράφονται πάρα πολλά γιά τό θέμα αυτό καί έχουν διατυπωθεϊ πολλές καί διάφορες άπόψεις από ειδικοούς άναλυτές, οικονομολόγους, πολιτικούς, δημοσιογράφους καί ανθρώπους τής διανόησης, γιά τά αίτια πού όδήγησαν τή χώρα στήν οικονομική καταστροφή καί χρεωκοπία.

Ίσως εΐναι επίκαιρο, νά κάνει κανείς μία μικρή καί σύντομη ανατομία τής όλης καταστάσεως, από άλλη σκοπιά, άναζητώντας καί άλλα αίτια πού όδήγησαν στή σημερινή κατάσταση.

Ένα εΐναι τό σημαντικό γεγονός τής σημερινής πραγματικότητας. Οί έμφανεΐς επιπτώσεις τής κρίσεως, στόν ελληνικό λαό. Μειώσεις μισθών καί συντάξεων καί άνεργία πού καλπάζει, πλησιάζοντας σέ ποσοστό τό 20%, μέ άποτελέσματα τραγικά γιά τήν κοινωνία καί τήν ψυχολογική κατάσταση τοῦ λαοῦ. Προοπτική γιά σύντομη ανάκαμψη, δέν ύπάρχει. Έτσι επικρατεϊ διάχυτο κλίμα άπελπισίας, άγωνίας καί

άπογοήτευσης, σέ μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ.

Βέβαια, άν ψάξει κανείς καί δεΐ τί συνέβαινε πρίν λίγα χρόνια στήν ελληνική κοινωνία, θά βγάλει πολλά χρήσιμα συμπεράσματα ως προς τήν συμπεριφορά τοῦ Έλληνα άπέναντι στή διαχείριση τών οικονομικών δαπανών του. Γιά πολλά χρόνια εΐχε δημιουργηθεϊ μία ψευδαίσθηση πολυτελοῦς διαβίωσης καί άχαλίνωτου καταναλωτισμοῦ, μέ σπατάλη δανεικών χρημάτων. Άκοῦμε σήμερα καί τρομάζουμε ότι ό όγκος τών δανείων άνέρχεται σέ πολλά δισεκατομμύρια εὐρώ. Τώρα πού βρισκόμαστε στόν κυκεῶνα τής κρίσης, ένα μεγάλο ποσοστό τών Έλλήνων άδυνατεϊ νά άνταποκριθεϊ στίς ύποχρεώσεις του έναντι τών τραπεζών. Ό κόσμος βρίσκεται σέ τραγικά άδιέξοδα. Η ζωή τοῦ Έλληνα γίνεται όλο καί πιό δύσκολη, όλο καί πιό προβληματική, μέ συνεχείς έξελίξεις, σέ όλα τά επίπεδα, προς τό χειρότερο.

Σ' αὐτή τή δύσκολη περίοδο πού διανύουμε, κάποιοι πρέπει νά βγοῦν καί νά μιλήσουν στό λαό, όχι μέ τήν ξύλινη γλῶσσα τών τεχνοκρατών, γιά τά οικονομικά, μεγέθη, γιά τίς άναπτυξιακές προσαρμογές καί τ' άλλα παρόμοια οικονομικής φύ-

σεως θέματα, αλλά για τὰ αἷτια πού ὀδήγησαν τή χώρα μας σ' αὐτή τήν κρίση, ἡ ὁποία δέν εἶναι μόνον οἰκονομική, εἶναι καί κρίση ἠθική, πολιτισμική, παιδείας καί πολιτικῆς εὐθύνης. Δηλαδή, ἡ κρίση εἶναι ἡ συνισταμένη πολλῶν ἐπὶ μέρους κρίσεων καί πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἓνα μέρος τῆς εὐθύνης γιά τήν κατάντια τῆς χώρας μας, τήν ἔχουμε καί ἐμεῖς ὡς ἄτομα.

Ἄν κάνουμε μία σύντομη ἀνασκόπηση τοῦ παρελθόντος, γιά ὀρισμένα γεγονότα καί καταστάσεις, πού ἄλλαξαν διαχρονικά τήν νοοτροπία τοῦ Ἑλλήνα καί κατ' ἀκολουθίαν, τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, διαμορφώνοντας μία ἄλλη φιλοσοφία ζωῆς, μέ νέους κανόνες καί συνήθειες, ἀντιγράφοντας πρότυπα ἄλλων κοινωνιῶν, θά καταλάβουμε, ἴσως, ὅτι πράγματι ὑπάρχουν καί ἄλλα αἷτια, πλὴν τῶν οἰκονομικῶν πού διαμόρφωσαν τή σημερινή κατάσταση στή χώρα μας.

Δέν ἀμφισβητεῖ κανεῖς ὅτι κύρια αἷτια τῆς κρίσης εἶναι ἡ τεχνητή εὐμάρεια πού δημιουργήθηκε τὰ τελευταῖα 20-25 χρόνια στή χώρα μας, μέ τήν διοχετευμένη ἐντύπωση ὅτι, ὑπάρχουν ἀπεριόριστες δυνατότητες οἰκονομικῆς εὐεξίας καί πλουτισμοῦ. Ἡ αἶσθηση αὐτή ἀντικατοπτριζόταν στίς ἀντιλήψεις ὅλων τῶν Ἑλλήνων, κυρίως ὅμως τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν νά διαγράφεται γι' αὐτούς ἓνα «λαμπρό μέλλον», βασισμένο στό χρῆμα καί στίς πάσης φύσεως ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς. Τό κυνῆγι τοῦ χρήματος εἶχε γίνει καθεστῶς, εἶχε γίνει ἰδέα μόνιμη,

ζυμώθηκε στό μυαλό τῶν ἀνθρώπων καί πῆρε συντεταγμένη μορφή, μέ κανόνες καί στρατηγικές. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἡ διαφθορά ἔλαβε ἀνεξέλεγκτες διαστάσεις. Καί τίθεται τό ἐρώτημα στό σημεῖο αὐτό. Ποιές δυνάμεις ἐπέδρασαν στή διαμόρφωση αὐτοῦ τοῦ κλίματος στήν ἐλληνική κοινωνία; Ἀσφαλῶς, οἱ παράγοντες πού ἔπαιξαν ρόλο στή διαμόρφωση μιᾶς τέτοιας νοοτροπίας στήν κοινὴ γνώμη εἶναι πολλοί.

Θά ξεκινήσουμε μέ μία πολύ σύντομη ἀναφορά, στίς ἀλλαγές πού ἔγιναν στίς κοινωνίες τῶν διαφόρων προηγμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τήν τελευταία τριακονταετία καί ἐπηρέασαν σημαντικά καί τήν ἐλληνική κοινωνία. Πολύτιμα στοιχεῖα ἀντλήσαμε ἀπό τό βιβλίο τῶν A. Schild καί D. Siegfried μέ τίτλο: «Ἀνάμεσα στὸν Μάρξ καί στήν Coca-Cola» Ἐκδ. Κασταλία (2006). Στό βιβλίο αὐτό περιλαμβάνονται οἱ εἰσηγήσεις πού ἔγιναν σέ Συνέδριο στήν Κοπεγχάγη τὸν Μάιο τοῦ 2002. Στήν εἰσαγωγή διαβάσουμε ὅτι: «οἱ πολιτικοὶ μετασχηματισμοὶ καί οἱ ἀλλαγές πού λάμβαναν χώρα στήν κουλτούρα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐξελίσσονταν παράλληλα καί ἦταν διαδικασίες οἱ ὁποῖες στήν πορεία ἐμφανίζονταν νά ἀναμειγνύονται ἢ μία μέ τήν ἄλλη... Τόσο ἡ ὑποδοχὴ πού εἶχαν τὰ προωθούμενα ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. νεανικά εἰδῶλα — γιὰ παράδειγμα οἱ Beatles — ἢ ἡ διεθνὴς διάδοση νέων προτύπων ἔκφρασης — γιὰ παράδειγμα ἡ κατανάλωση μουσικῆς — ὅσο καί οἱ

νέες μορφές πολιτικής διαμαρτυρίας των φοιτητών (πού κωδικοποιούνται στην όνομασία «1968») θεωρήθηκαν εκείνη την εποχή στοιχεία τά οποία συγκροτούσαν τόν πυρήνα μιᾶς καινούργιας νεανικής κουλτούρας. Τό αὐξανόμενο ἐνδιαφέρον γιά τήν κατανάλωση, συνέπεσε μέ τήν αὕξηση τῆς πολιτικοποίησης».

Στό βιβλίο αὐτό, γίνεται ἀναφορά στά πολιτικά κινήματα διαμαρτυρίας πού ἐπηρεάστηκαν ἀπό τή νεολαία καί ἦταν ἰδιαίτερος ἰσχυρά τίς δεκαετίες τοῦ 1960 καί τοῦ 1970. Ἐπίσης ἀναφέρεται στόν «μετασχηματισμό ὁ ὁποῖος συντελέστηκε ἐν μέρει ὑπό τή σημαία τῆς «σεξουαλικῆς ἐπανάστασης». Ἐπίσης γίνεται ἀναφορά καί στήν κατανάλωση ναρκωτικῶν οὐσιῶν, ἡ ὁποία ἔχει συνεχῶς αὐξανόμενη τάση. Μέ τή βελτίωση τῶν ὑλικῶν συνθηκῶν διαβίωσης στίς χώρες τῆς Δυτικῆς καί Βόρειας Εὐρώπης, διαμορφώθηκε «ἡ καταναλωτική κοινωνία, ἡ ὁποία ὀριζόταν ἀναπόφευκτα μέσω μιᾶς «κουλτούρας τῆς σπατάλης», ἡ ὁποία, πολύ γρήγορα ἄρχισε νά καθορίζει τοὺς κανόνες συμπεριφορᾶς τῶν νέων, καί μάλιστα στήν πλέον στερεοτυπική μορφή της».

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τά φαινόμενα αὐτά σύν τῷ χρόνῳ ἐπηρέασαν καί τήν κοινωνία τῶν νέων μας. Ζήσαμε καί ζοῦμε γεγονότα πού δείχνουν τοῦ λόγου τό ἀληθές. Ἀντίδραση πρὸς τό «κατεστημένο» μέ τρόπους πολλές φορές ἐπαναστατικούς. Ἀπομάκρυνση ἀπό κάθε ἡθική ἀξία, κάθε ἐννοια τῆς πατρίδας, τῆς θρησκείας καί τῆς οἰκογένειας.

Πρότυπα καί ἰνδάλματα στή ζωή τους ἔγιναν, τά διάφορα «μοντέλα» πού προβάλλονται ἀπό τίς τηλεοράσεις καί οἱ διάφοροι ἐκφραστὲς τῶν νέων μουσικῶν μορφῶν πού συνεγείρουν τά πλήθη. Ἡ ζωή τους ἔγινε πρότυπο πρὸς μίμηση. Ἡ κατανάλωση ναρκωτικῶν οὐσιῶν ἔχει δημιουργήσει, καί στή χώρα μας, ὀξύτατο πρόβλημα. Καί δέν εἶναι αὐτό ἡ μόνη νεανική παραβατικότητα. Ἴσως, νά μὴν ἔχουμε πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς καταλάβει ὅτι ζοῦμε σέ μιὰ ἄλλη κοινωνία ἀπὸ αὐτή πού γνωρίζαμε. Οἱ νέοι μας βιώνουν, μέσα σέ μιὰ δική τους κουλτούρα, τόν καταναλωτισμό καί τήν πολιτικοποίηση.

Δημιουργοῦνται ὑποψίες καί ὑπάρχει μιὰ διάχυτη ἐντύπωση σέ πολύ κόσμο ὅτι, στή διαμόρφωση καί προώθηση νέων μορφῶν ζωῆς καί κουλτούρας στίς κοινωνίες (καταναλωτισμός ὑλικῶν ἀγαθῶν, σεξουαλική ἐπανάσταση, ναρκωτικά, κ.λπ.) ὑπάρχουν ἀφανῆ κέντρα πού ἐνεργοῦν καταλλήλως, κυρίως, ἀνάμεσα στοὺς νέους καί στά εὐάλωτα κοινωνικά στρώματα. Τά ἠλεκτρονικά μέσα ἐνημερώσεως καί ἐπικοινωνίας (διαδίκτυο), εἶναι τά κυριώτερα «ἐργαλεῖα» πού χρησιμοποιοῦνται στήν περίπτωση αὐτή. Θά ἦταν, πράγματι, πολύ ἐνδιαφέρουσα ἂν γινόταν μία συστηματική μελέτη, ἀπὸ εἰδικούς ἐρευνητὲς τῶν πιό πάνω ἀναφερομένων θεμάτων, ἡ ὁποία θά ἔφερνε στό φῶς ἄγνωστες πτυχές ἐνεργειῶν ἀπὸ πιθανὰ ὑποπτα κυκλώματα μέ διεθνεῖς διασυνδέσεις.

Οί οδυνηρές εξελίξεις στον οικονομικό τομέα, οι όποιες έχουν άμεσο αντίκτυπο σ' ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, είχαν ως άμεσο αποτέλεσμα την άναθεώρηση πολλών καταναλωτικών συνηθειών και τη δημιουργία νέων συνηθικών διαβίωσης καθώς και τόν περιορισμό πολλών εξωστρεφών δραστηριοτήτων. Αρχίζει νά διαμορφώνεται μία νέα κατάσταση προσαρμογής, μέ σοβαρές περικοπές δαπανών, στον οικογενειακό προϋπολογισμό των Ελλήνων πολιτών. Η αλλαγή αυτή, θά έχει αναμφίβολα καί αλλαγή νοοτροπίας. Στή μεταβατική αυτή περίοδο υπάρχει μεγάλη ανάγκη σωστού προσανατολισμού του κόσμου καί στροφή πρὸς μία ἐσωτερική πνευματική ἀναγέννηση, πού θά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἕναν ἠθικό ἐξοπλισμό πρὸς ἀντιμετώπιση τῆς κρίσιμης κατάστασης. Σ' αὐτή τήν περίπτωση ὁ ρόλος τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας τῆς χώρας εἶναι πολύ μεγάλος. Πολύ μεγάλος εἶναι καί ὁ ρόλος τῆς χριστιανικῆς διανοήσεως. Μέσα στήν ἀπελπισία τοῦ κόσμου, ὁ χριστιανός διανοητής εἶναι ἐκεῖνος πού μπορεῖ νά δώσει τά μηνύματα τῆς ἐλπίδας, τῆς αἰσιοδοξίας καί τῆς καρτερίας, μέ προοπτική γιά ἕνα καλύτερο αὐριο. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀπελπισίας ἀναζητᾷ στηρίγματα. Στηρίγματα κυρίως πνευματικά. Ὁ χριστιανός διανοητής πρέπει καί μπορεῖ νά ἐπηρεάσει τό κοινωνικό σύνολο. Ἐστω καί μόνος του, ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς, μπορεῖ νά γίνει ἕνας «ιεραπόστολος» μέσα στήν κοινωνία ὅπου ζοῦμε. Γράφει κάπου ὁ Τσιριντάνης

στό βιβλίο του «Γιά μιά πορεία μέ ἐπίγνωση»: «Ἐνας καί μόνος ἔστω ἄνθρωπος ἀρκεῖ, γιά νά μήν εἶναι ἡ πλάνη μονόλογος. Ἐνός ἀνθρώπου τό ἀναμμένο κερί δημιουργεῖ φῶς μέσα στό σκοτάδι πού ἀπλώνεται γύρω. Καί ἕνας ἀκόμη, πού πιστεύει ὅμως, μπορεῖ νά προετοιμάσει τό μέλλον. Τοῦ ενός ἔστω, ἡ πίστη, ἡ γνησία ὅμως, ἡ συνεπής, ἡ ἀγνή πίστη, ἀρκεῖ γιά νά ὑπάρξει ἕνα ἔστω φῶς, πού θά ὁδηγήσῃ τόν ἄνθρωπο τοῦ αὐριο».

Μήν περιμένουμε ἀπό τοὺς ἄλλους. Ἄς ἐξετάσουμε τόν ἑαυτόν μας καί ἄς ἀναρωτηθοῦμε, ἐμεῖς τί κάνουμε; Τί κάνουμε γιά νά πείσουμε τόν συνάνθρωπό μας ὅτι τά καταναλωτικά ἀγαθὰ δέν ὁδηγοῦν πρὸς τὴν ἀνάγκη καί ὅτι οἱ ἠθικές ἀξίες, οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι αὐτές πού ἔχουν ἀνεκτίμητη καί διαχρονική ἀξία. Νά ἀποδεχθεῖ ὁ ἄλλος ὅτι καί μέ λιγώτερα μπορεῖ νά ζήσει καί ὅτι ἡ πίστη στή δύναμη τοῦ Θεοῦ βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο στό νά ἀντιμετωπίζει δύσκολες μέρες. Νά μιλήσουμε γιά τή δύναμη τῆς προσευχῆς καί γιά τή μελέτη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τήν Καινὴ Διαθήκη.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, στήν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή του (Κεφ. 5, 15-18) μᾶς συμβουλεύει: «Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μή ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τόν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσὶ, διὰ τοῦτο μή γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τό θέλημα τοῦ Κυρίου». Ἴσως ἐπι-

τρέπει ὁ Κύριος νά περνοῦμε ἡμέρες δύσκολες γιὰ νά συννετισθοῦμε, διότι ὡς φαίνεται ζούσαμε ὡς ἄφρονες.

Οἱ καιροὶ ἀπαιτοῦν πνευματικὴ συστράτευση. Ἡ κρίση αὐτὴ φαίνεται νά διαρκεῖ γιὰ μερικά χρόνια καὶ ἡ κοινωνία μας θά πρέπει νά εἶναι προετοιμασμένη ψυχολογικά γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή της. Ἄς μὴν ἐφησυχάζουμε λοιπόν. Οἱ προσπάθειες τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς, μέσα στὶς δυσκολίες ποὺ καὶ μεῖς βιώνουμε, νά ἀποσκοποῦν στὴν μετάδοση τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος τῆς ἐλπίδας γιὰ ἓνα καλύτερο αὔριο.

Ἕνας χριστιανὸς διανοητὴς τοῦ 20οῦ αἰῶνα^(*), ἔγραφε γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἐλπίδα, στὸ βιβλίο του: «Ἐξομολογήσεις τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος» τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ χριστιανικὴ ἐλπίς δέν εἶναι πεποίθηση σέ μεταφυσικὴ ἀδράνεια, ἀλλὰ

δυναμισμὸς ἀδιαπτώτου ἀγάπης. «Κρίσις» σημαίνει αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ λέγει: τὸ παρὸν κρίνεται πάντοτε ὅταν παραχωρῇ τὴ θέση του σ' ἐκεῖνο ποὺ χθὲς ἦτο τὸ μέλλον. Μόνο ὅταν προσπαθοῦμε νά μεταφέρουμε αὐτοῦσιο τὸ χθὲς στὸ μέλλον, τότε μόνον ἡ «κρίσις» γίνεται «κατακλυσμὸς». Ὁ αἰσιόδοξος, ποὺ ἀρνεῖται νά παραδεχθῇ ἐμφανεῖς πραγματικότητες, δέν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀληθινὴ ἐλπίς ἀπεναντίας, εὐρίσκει ἀφορμές γιὰ περισσότερο θάρρος σέ περιόδους «κρίσεως», ποὺ μοιάζουν νά ἀπειλοῦν ὅ,τι μᾶς εἶναι προσφιλέστερο. Διότι τότε ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἐξουδετερώνει τὸ ἀδιέξοδο τῶν προκαταλήψεων καὶ τῶν ἀπανθρώπων τάσεων ποὺ προσπαθοῦν νά μᾶς παγιδεύσουν».

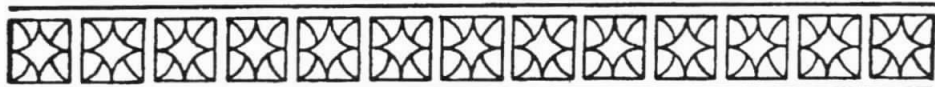
Λόγια σοφίας, ποὺ ταιριάζουν ἀπόλυτα στοὺς σημερινούς καιροὺς τῆς κρίσης ποὺ περνᾷ ἡ χώρα μας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ,

**Ὁμότιμος Καθηγητὴς
Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν**

(*) Thomas Merton (1915-1968).

**Ἡ ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς
«Ἀκτῖνας» εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἔργον,
τὸ ὁποῖον ἡμποροῦμε νά ἐπιτελέσωμε
ὅλοι, μέ μικρὰν προσπάθειαν.**

Ο ΙΓΝΑΤΙΟΣ Ο ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ (1766-1828)

Σύμφωνα με τίς γνωματεύσεις ιστορικών καί λογίων Ἑλλήνων καί ξένων ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς (1748-1833) ὑπῆρξεν ὁ διαπρεπέντερος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλληνικῆς σοφίας καί διανοίας. Αὐτός ὁ σοφός ἀνὴρ εἶχε χαρακτηρίσει τόν Ἰγνάτιον Οὐγγροβλαχίας ὡς «Καύχημα τοῦ Γένους», καθ' ὅσον εἶχε συνδεθῇ μέ αὐτόν διά στενῆς καί εἰλικρινοῦς φιλίας. Εἰσαγωγικῶς ἀναφέρομεν ὅτι καί ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, Ἰ. Καποδίστριας ἔτρεφε πολλήν τήν ἐκτίμησιν πρὸς τόν Ἰγνάτιον, Λέσβιον Ἱεράρχην, ἐπίσημον ἐλληνικὴν φυσιογνωμίαν καί ἐθνικόν ἄνδρα. Καί εἶναι γνωστόν ὅτι μέ εἰσήγησιν καί τοῦ Ἰγνατίου ἐξελέξε ἡ ἐν Τροιζίνι Ἑθνικὴ Συνέλευσις ὡς πρῶτον Κυβερνήτην τόν Ἰ. Καποδίστριαν. Ὁ Ἰγνάτιος ὄντως ἀποβαίνει ὁ διαπρεπὴς κληρικός, ὁ λόγιος καί ὁ πεπαιδευμένος ἀνὴρ, ὅσον ὀλίγοι κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἤκμασε καί ἔδρασε. Καθ' ὅλον τόν πολυκύμαντον βίον του ἐργάζεται δραστηρίως ὑπὲρ τῆς παιδείας καί τῆς ἀφυπνίσεως τῆς πνευματικῆς τοῦ Γένους. Γράφει ὁ λόγιος Ἐ. Φωτιάδης: «Σεμνός, συνετός, εὐφυής, μεγαλόδωρος, δραστήριος, κοινωνικώτατος, εὐπροσήγορος, φιλογενής καί φιλόμουσος, εἶχε μέγα κύρος καί ἠκούετο μέ προσοχήν ἀπὸ ὅλους: Ἀπὸ τοὺς λογίους, ἀπὸ τοὺς φιλογενεῖς ἐμπόρους, ἀπὸ τοὺς σπουδάζοντας

νέους, ἀπὸ τοὺς πολιτικούς καί στρατιωτικούς τῆς Ἐπαναστάσεως, μέ τοὺς ὁποίους ἐπεκοινώνει πυκνότατα ἀπὸ τὴν Πίζαν. Ἦκούετο ἐπίσης ἀπὸ τοὺς φιλέλληνας τῆς Εὐρώπης, οἱ ὅποιοι ἤθελον νά ἀκούσουν τὴν γνώμην του πρὶν ἐνεργήσουν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος». (Βλ. Ε. Φωτιάδης: «Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Οὐγγροβλαχίας πρὸς τοὺς Ἑλληνας τοῦ Εἰκοσιένα» «Ἑλληνικά» Α' Ἐν Ἀθήναις, 1950, σελ. 27).

Ὁ Ἰγνάτιος (κατὰ κόσμον Ἰωάννης Μπάμπαλος) ἐγεννήθη εἰς τὴν Λέσβον (Μυτιλήνην). Πρῶτος διδάσκαλος καί παιδευτὴς τοῦ Ἰγνατίου ὑπῆρξεν ὁ θεῖος του ἐκ πατρός ἱερομόναχος Γεράσιμος, ὁ ὁποῖος καί τόν ἔκαμε μοναχόν. Ἀκολουθῶς ἐφοίτησε εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν εἰς Κων/πολιν. Ὅταν ἀπεφοίτησε ἔγινε ἱεροδιάκονος τοῦ διακεκριμένου Μητροπολίτου Ἐφέσου Σαμουήλ. Ἡ διάκρισις καί ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνδρός ἐν μέσῳ τοῦ Κλήρου τῆς Κων/πόλεως ἦτο καταφανής, ὅπερ εἶχεν ὡς ἀγαθόν ἐπακόλουθον νά ἀνέλθῃ εἰς τό ἀνώτατον Ἐκκλησιαστικόν ἀξίωμα, τό τοῦ Ἀρχιερέως μόλις εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 29 ἐτῶν ἐπὶ Πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Δέρκων Γερασίμου τοῦ Γ'. Ἀπεστάλη ὡς ἐπίσκοπος εἰς τὴν ἐκτεταμένην τότε Μητρόπολιν Ἀρτης. (Ἡ Μητρόπολις αὕτη περιελάμβανε τίς Ἐπαρχίαις Πρεβέζης, Ναυπα-

κτίας, Εὐρυτανίας καὶ Αἰτωλοακαρνανίας). Ἡ περιοχὴ αὐτὴ εὐρίσκετο εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ «πολυθρύ-λητου» Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην περί-δον ὁ Ἰγνάτιος κατέβαλε τὴν προ-σπάθειαν νὰ ἀποσπάσει τὴν εὐνοίαν καὶ ἐμπιστοσύνην τοῦ σατράπῃ Ἀλῆ Πασᾶ, ὥστε νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Ἑλλήνων ὑποδοúlων. Λέγεται ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἐτόλμησε κάποτε νὰ προτρέψῃ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ νὰ ἀσπασθῇ τὸν Χριστιανισμόν καὶ νὰ ἡγηθῇ ἐπαναστάσεως ἐναντίον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Δέν γνωρίζομεν ποία συνέπειαν ἢ ἀποτέλεσμα εἶχε ἡ ἐνέργεια αὐτῇ τοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Ἄγγλος Στρατιωτικὸς καὶ Ἀρχαιολόγος **Γουλιέλμος Λήκ**, πού ἐγνώ-ρισε εἰς Ἄρταν τὸν Ἰγνάτιον (1805), ἔγραψε ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἐτελοῦσε ὑπὸ διαρκῇ φόβον καὶ ἀ-πειλὴν περὶ τῆς ζωῆς του καὶ ἀναγ-καζόμενος ἐκτελοῦσε διαταγὰς τοῦ Σατράπῃ.

Μᾶς πληροφορεῖ ἀκόμη ὅτι διηύ-θυνε τὰ κυριώτερα θέματα καὶ ὑπο-θέσεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ ὁ Ἀλῆ Πασᾶς τὸν ἐχρησιμοποιοῦσε, ὡς ἂν εἶχε ἀνάγκη διὰ ποικί-λα καθήκοντα καὶ ἐργασίες, πού ἐ-φρόντιζε νὰ στρέφῃ τεχνηέντως τὰ πράγματα χάριν τῶν Ἑλλήνων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ Ἰγνάτιος κατὰ τὰ δύο-τρία ἔτη παραμονῆς του εἰς Ἄρταν διώκησε ἀριστοτεχνικὰ τὴν ἐπαρχίαν του καὶ εἰργάσθη πολυ-τρόπως καὶ ἐποικοδομητικῶς διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ πνευματικὴν ἄνο-δον τοῦ ποιμνίου του. Μετὰ τὴν κατὰ δόλιον τρόπον κατάληψιν (1796) ἐκ μέρους τοῦ Τυράννου Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων τῆς πε-

ριοχῆς Ἄρτης-Πρεβέζης τὸ ἔργον τοῦ Ἐπισκόπου κατέστη ἄχαρι, δυ-σχερὲς καὶ κάποτε ἀνωφελές χωρὶς τὴν εὐθύνην του.

Ὡστόσο ὁ Ἰγνάτιος ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ ποιμνίου του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θητείας του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐπισκοπικῆς του εὐθύνης. Κατ' ἐξοχὴν οἱ πολεμικοὶ ἄνδρες τῆς Ἡ-πείρου καὶ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας τὸν ἐξετίμησαν μεγάλως. Κάποιοι Κλεφτοαμαρτολοὶ τῆς Ἡπείρου κα-ταδιωκόμενοι ἀπὸ τὸν Ἀλῆ κατέφυ-γον εἰς τὴν Λευκάδα. Τοῦτο τὸ γε-γονὸς ἐπροκάλεσε προστριβὲς μεταξὺ τοῦ Σατράπῃ καὶ τῆς Ἰονίου Πολι-τείας. Τὴν ἄρσιν τῶν προστριβῶν καὶ τὴν ἐξομάλυνσιν τῆς καταστά-σεως ἀνέλαβε ὁ Ἰγνάτιος ὡς ἐκπρό-σωπος τοῦ Ἀλῆ μέ ἀντιπροσώπου τῆς Ἰονίου Πολιτείας, καί, ὑπέγρα-ψε τὴν σχετικὴν συνθήκην (9 Νοεμ-βρίου 1803) μετὰ τοῦ Ἀντωνίου Καποδίστρια, πού ἐκπροσωποῦσε τὴν Πολιτείαν. Ἐκεῖ ἔδειξε μέ τὴν ρύθμισιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν ὅλην τὴν ἱκανότητά του πρὸς ὄφελος τῶν Ἑπτανησίων. Ἡ Ἑπτανησιακὴ Γε-ρουσία διὰ ψηφίσματός της ἔδωκε εἰς τὸν Ἰγνάτιον τὴν διάκρισιν τῶν «χαρίτων». Αὐτὴ ἡ ἐπιδεξία συμπε-ριφορὰ τοῦ Μητροπολίτου ἀπέσπασε καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν Ρώσων, οἱ ὅποιοι τὸν περιέβαλον μέ ἐμπιστο-σύνην. Τὸ ἔτος 1805 συνεκροτήθη κατὰ τοῦ Ναπολέοντος Εὐρωπαϊκὴ συμμαχία, μέ ἐκδηλῇ τὴν αἰχμὴν πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἐστράφη κατὰ τῶν ρωσιζόντων καὶ κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, πού κατέφυγε εἰς Κέρκυραν.

Ὁ Ἰγνάτιος εἰς τὴν Κέρκυραν ὑπῆρξε ἡ ζωσα ἐστία πάσης πατριωτικῆς κινήσεως κατὰ τῶν Τούρκων κατακτητῶν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ρωσικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ ἀρμοστοῦ Μοτσενίγου, ὅστις ἀνέθεσεν ἐπισήμως εἰς αὐτόν τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων τῶν καπεταναίων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἠπείρου τῶν καταφυγόντων εἰς Ἑπτάνησα.

Ὁ Ἰγνάτιος διέθετε ἀπεριοριστον ἠθικὸν κῦρος καὶ μέ θαυμαστὴν δεξιότητα ὠργάνωσε εἰς Λευκάδα στρατιωτικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἀπὸ κλεφτοαρματολούς 400 περίπου λόγῳ ἐπαπειλουμένης ἐπιθέσεως κατὰ τῆς νήσου ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ. Μὲ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἰ. Καποδιστρίου, πού εἶχε ἀποσταλῆ εἰς Λευκάδα ὡς εἰδικὸς διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ νησιοῦ, τὴν ἡγεσίαν τοῦ σώματος ἀνέλαβε ὁ Ἰγνάτιος. Καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου χρονολογεῖται ἡ θερμὴ καὶ ἡ εἰλικρινὴς φιλία τῶν δύο ἀνδρῶν. Τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰγνατίου εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον φανερῶναι ἡ εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ τῶν κατοίκων τῆς νήσου: «Εἶναι γνωστόν, ἔγγραφον καὶ ὁμολογούμενον ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἐγκρίτους τῆς πόλεως καὶ τοὺς κατοίκους ταύτης τῆς νήσου, πόσος ἦτο ὁ κίνδυνος τοῦ τόπου τούτου καὶ μέγας ὁ φόβος, ὅπου δι' αὐτόν περιεῖχε διακαίως τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν ἐντοπίων, καὶ πόσον ἐξ ἐναντίου ἐνεψύχωσεν ὅλους ἡ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος. Οἱ ἐλλόγιμοι καὶ πατριωτικοὶ αὐτῆς λόγοι, τὰ γενναῖα καὶ ἥρωικά κατορθώματα τοῦ ἐκλάμπρου ὑποκειμένου της, ὅπου διὰ φυσικὴν καλοκαγαθίαν καὶ ἔνθερμον πατριωτισμὸν κατὰ συνέ-

χειαν, καὶ πόνους καὶ ἰδρωσιν, εἰς ὅλους ἐδεικνύετε, δὲν ἠδυνήθησαν παρὰ νὰ ἀποδιώξωσι κάθε κίνδυνον καὶ δώσωσι ψυχὴν καὶ εἰς τοὺς πλέον ἀψύχους. (Βλ. Α. Βαλαωρίτης: «Βίος καὶ ἔργα», Ἀθῆναι, τόμ. Β, 1908, σελ. 305).

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Γαλλία διὰ δευτέραν φορὰν καθίσταται κυρία τῶν Ἰονίων Νήσων δυνάμει τῆς ἐν Τιλσίτ συνθήκης (27 Ἰουνίου 1807), ἡ ὁποία ἐγκαινιάζει συμμαχίαν τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου Α' τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐκ τριῶν πλευρῶν Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Ἀλῆ Πασᾶ ἐξαπολύεται δέλεαρ κολακευτικῶν κατὰ τεκμήριον προτάσεων πρὸς τὸν Ἰγνάτιον, πού ἀπορρίπτει φυσικὰ ὁ γενναῖος Μητροπολίτης. Μέσῳ Ἰταλίας ὁ Ἰγνάτιος φθάνει εἰς Πελοπόννησον συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν γραμματέα του Μόστρα καὶ τὸν ἀδελφόν του Χριστόφορον.

Ἀκολουθῶς ὁ Ἰγνάτιος μετέβη εἰς Ρωσίαν. Ἀπὸ τῆς Αἰκατερίνης Β' ἡ Ρωσία εἶχε καταστῆ καταφύγιον πολλῶν Ἑλλήνων, πού ὑπεστηρίζοντο ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἢ διωρίζοντο εἰς θέσεις περιφανεῖς. Ἀπὸ τὸ 1808 εὐρίσκετο ἐκεῖ καὶ ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, διορισθεὶς σύμβουλος τοῦ κράτους. Δι' αὐτοῦ ἐγνώρισε ὁ Ἰγνάτιος πολλὰ πρόσωπα ἐξέχοντα καὶ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ πρωθυπουργοῦ **Ρωμαντζώ συνέγραψε γαλλιστὶ ὑπόμνημα** περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Μεταξὺ πολλῶν τὸ ὑπόμνημα τοῦ Ἰγνατίου περιελάμβανε τὴν τελευταίαν παρατήρησιν: «Οἱ Ἕλληνες ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης παρίστανται

κεκτημένοι τά ἀναγκαῖα μέσα πρὸς αὐτοδιοίκησιν. Ἄλλ' ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ὡς καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς πράγμασιν, αἱ μεγάλοι μεταβολαὶ ἔρχονται εἰς καιρὸν, τὸν ὅποιον ὀρίζει ὁ Κύριος τῶν Ἐθνῶν, οἱ δὲ ἄγωνες τῶν ἀνθρώπων δέν δύνανται νά ἐπισπεύσωσιν ἢ ἐπιβραδύνωσιν αὐτόν».

Εἰς τό μεταξύ ἐκενώθη ὁ ἀρχιεπισκοπικός θρόνος τῆς Οὐγγροβλαχίας, πού εἶχε ἔδραν τό Βουκουρέστιον καὶ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἡ σύνοδος διώρισε τὸν Ἰγνάτιον ὡς μητροπολίτην (Μάιος 1910). Πλούσιον καὶ πολυδύναμον λογίζεται τό ἔργον τοῦ Ἰγνατίου εἰς Βουκουρέστιον ἐξ ἐπόψεως θρησκευτικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς χάριν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἐν ἀρκετῇ ἐλευθερίᾳ διαβιούντων καὶ τῶν ἐντοπίων Βλάχων. «Ἔργον του ὑπῆρξε ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ σχολῆς, τὴν ὁποίαν μετωνόμασε "Λύκειον", καὶ ἡ ἵδρυσις τῆς "Φιλολογικῆς ἀκαδημίας", ἣτις περιελάμβανεν εἰς τοὺς κόλπους της διαπρεπεῖς φιλολόγους καὶ ἄλλους Ἑλληνας ἐπιστήμονας. Τό ἔργον τοῦ Ἰγνατίου ἐν Βουκουρεστίῳ ἐντάσσεται εἰς τὴν λαμπροτέραν περίοδον τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ εἰς τὸν ὅποιον τό ἔθνος μας κυρίως ὀφείλει τὴν πολιτικὴν του ἐλευθερίαν. Διὰ τό ἔργον του κυρίως τοῦτο ὁ Ἅ. Κοραῆς ἀπεκάλεσε τότε τὸν Ἰγνάτιον «καύχημα τοῦ Γένους». (Εμμ. Γ. Πρωτοψάλτης: «Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας» Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. 6ος, σελ. 730).

Ἡ ὅλη μέριμνα τοῦ Ἰγνατίου ταξινομεῖται ὡς ἑξῆς: α) Ἐπισκευὴ κτιρίου, β) διορισμοὶ καθηγητῶν τοῦ Λυκείου, γ) πρόσκλησις λογίων καὶ ἱδρυσις Φιλολογικῆς Ἑταιρείας, δ) πρόκλησις γενναίων συνεισφορῶν πρὸς ἔκδοσιν περιοδικοῦ, ε) ὑποστήριξις τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης, στ) ἵδρυσις βιβιοθήκης μέ προσφοράς πολλῶν βιβλίων ἐκ μέρους διαφόρων εὐπόρων ἀνδρῶν καὶ πλεῖστα ἄλλα εὐεργετήματα προσέφερεν ὁ Ἰγνάτιος ὡς μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας. Ἦδη ὁμως, τό 1812 μεταξύ Ρωσίας καὶ Τουρκίας ἐκλείσθη ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου. Ἡ Τουρκία ἐδέχθη τὴν ἐπανίδρυσιν τῶν δύο παραδουναβίων Ἡγεμονιῶν καὶ συνεπῶς ὁ ρωσικὸς στρατός τίς ἐγκατέλειπεν.

Ὁ Ἰγνάτιος δέν ἠμποροῦσε νά παραμείνῃ εἰς τό Βουκουρέστι. Λόγοι πού συνέτειναν εἰς τό νά ἐγκαταλείψῃ τὴν ἔδραν του τὴν Μητροπολιτικὴν χωρὶς νά παραιτηθῇ τοῦ θρόνου του ἦσαν: α) Ἡ προτέρα δράσις του κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τῶν Τούρκων, β) Ὁ διορισμὸς του καὶ ἡ χειροτονία του ἔγινε ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Δέν ἐπέστρεψε εἰς Ρωσίαν ἀλλὰ μετέβη εἰς τὴν Βιέννην. Εἰς τὴν Βιέννην παρέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1815. Κατὰ τά τρία χρόνια παραμονῆς του, εἰς τὴν Αὐστριακὴν Πρωτεύουσιν ὁ Ἰγνάτιος ἐργάζεται μέ ἀκάματον ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ὑποθέσεως.

Οἱ ἀστυνομικὲς ἀρχές τῆς Βιέννης τὸν παρακολουθοῦν, ἀλλ' αὐτός δέν ὀρρωδεῖ πρὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐθνι-

κῆς ἐργασίας του καί προσφορᾶς. Ὅμιλεῖ κατ' ἐπανάληψιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Τσάρον Ἀλέξανδρον τὸν Α' κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης. Μὲ τὸν παλαιὸν φίλον του τὸν Ἰ. Καποδίστριαν καί τὸν Ἀνθιμον Γαζῆν συνεργάζεται στενὰ πρὸς Ἱδρυσιν τῆς «Φιλομούσου Ἐταιρείας» ἐν Βιέννῃ. Μᾶς εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας εὐρίσκετο εἰς Βιέννην, διὰ τὸ συνέδριον τῶν πέντε νικητριῶν δυνάμεων κατὰ τοῦ Ναπολέοντος (Αγγλίας, Πρωσσίας, Ρωσσίας, Αὐστρίας καί Ἰταλίας) ὡς Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας. Ἀκόμη μᾶς εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ «Φιλόμουςος Ἐταιρεία» ἐν Βιέννῃ συνεκέντρωσε γενναῖες χρηματικὰς ἐπιχορηγήσεις ἀπὸ εἰσφορὰς ἡγεμόνων καί ἄλλων ἐπιφανῶν προσώπων, Ἑλλήνων καί ξένων πλουσίων φιλελλήνων, πρὸς Ἱδρυσιν σχολείων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα (Ἀθῆναι, Πήλιον κ.λπ.), πρὸς ἔκδοσιν βιβλίων ἑλληνικῶν καί ἐπὶ πλέον πρὸς παροχὴν ὑποτροφιῶν εἰς δεκάδες Ἑλληνας σπουδαστὰς εἰς τὰ πανδιδακτήρια τῆς Γερμανίας καί τῆς Ἰταλίας, πού ἦσαν κατὰ τεκμήριον τὰ ἀνώτερα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Ὅμως οἱ Ἀρχεῖς τῆς Βιέννης ἐπέζον τὸν Ἰγνάτιον. Ὀλίγον μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης (Ἰούνιος 1915) ὁ Ἰγνάτιος ἐγκατέλειψε τὴν Βιέννην καί ἐγκατεστάθη εἰς Πίζαν, διότι δέν ἔτρεφε πλέον ἐλπίδας ὥστε νὰ συνεχίσῃ τὴν σταδιοδρομίαν του εἰς Ρωσίαν ἀποδοτικῶς.

Εἰς τὴν Πίζαν ἔζησε λιτόν βίον εἰς κάποιον ἰδιόκτητον σπίτι μὲ κύκλον

λογίων καί πατριωτῶν. Μόνιμος ἦτο ἡ ἐγκατάστασίς του εἰς Πίζαν. Ἡ ἔκρηξις τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 συμπίπτει μὲ τὴν παρουσίαν του ἐκεῖ, ὅπου εἶχε γόνιμον καί ἀγαστὴν συνεργασίαν μὲ τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον καί λοιποὺς φίλους του χάριν τῆς Ὑποδούλου καί μετὰ ταῦτα ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος.

Θεωρεῖται ὅτι ἦτο τρόπον τινὰ ὁ ἐπίσημος διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐθνεγερσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ δρᾶσις του ἦτο ἀσυνήθης. Νεώτερος ἱστορικὸς γράφει: «Ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, τὸ 1828, δραστήριος καί ταυτοχρόνως περιθωριακός, ὁ Ἰγνάτιος συνεχίζει, ἀπὸ τὴν Πίζαν, νὰ λειτουργεῖ ὡς ἓνας πολιτικὸς σύμβουλος καί ἄτυπος διπλωμάτης, πού ἀσχεῖ συστηματικὰ καί ὑπεύθυνα τὸ ἔργο, πού μὲ τὴ δική του πρωτοβουλία εἶχε ἀναλάβει. Χωρὶς ἐπίσημη ἀποστολὴ ἢ ἰδιότητα, μὲ ἐλάχιστη ἐπίκληση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ ἀξιώματος, ζεῖ σὲ μιὰ ἐμφανῇ ἐξωτερικὴ ἀπομόνωση, κάπως σὰν ἔκπτωτος ἡγεμόνας, καί ταυτόχρονα σ' ἓνα ξέφρενο ἐσωτερικὸ ρυθμὸ. Συνεπαρμένος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, πληροφορεῖται, στοχάζεται, ἀναλύει, συμβουλευεῖ, ἀσφαλῶς, σὸ φαντασιακὸ πεδίο, ζεῖ ὡς ὁ οὐσιαστικὸς ἀρχηγέτης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης καί συμπεριφέρεται ἀναλόγως». (Βασ. Παναγιωτόπουλος «Ἰγνάτιος Οὐγγροβλαχίας», «Κληρικὸί στὸν ἀγῶνα» ΝΕΑ, Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη, Ἀθῆναι, 2010, σελ. 76).

Πότε ἐγνώρισε τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν δέν ἀναφέρεται ἐπακριβῶς.

Λέγεται ότι ο Ίγνάτιος υπήρξε ο κύριος εισηγητής της μεταστροφής του έλληνικού πολιτικού προσανατολισμού προς την Αγγλίαν (Εμ. Πρωτοψάλτης). Έπρωτάθη εις τόν Ίγνάτιον νά κατέλθι εις τήν Ελλάδα διά νά αναλάβη τήν προεδρίαν της Έκκλησίας δέν τό έπραξε ωστόσον διά νά μή ζημιώση ποιотικώς τόν Αγωνά λόγω φιλίας του άρχικώς προς τήν Ρωσίαν.

Δέν έπαυσε ποτέ μέ άκάματον ζήλον μέχρι του θανάτου του νά γράφη, νά παροτρύνη, νά συμβουλεύη τάς Έλληνικάς Κυβερνήσεις της Επαναστάσεως. Τά παραγγέλματά του άφείρων εις τήν Συνταγματικήν Πολιτείαν, τήν στρατιωτικήν όργάνωσιν καί εις τήν οικονομικήν άνασυγκρότησιν.

Έξεμέτρησε τό ζήν εις Λιβόρνον της Ιταλίας καί όχι εις Πίζαν, τήν 12ην Σεπτεμβρίου 1828 εις ήλικίαν 63 έτών.

Πάντες οι βιογράφοι του πλέκουν θερμά έγκώμια προς τόν «πανιερώτατον» ιεράρχην.

Υπήρξε καταπληκτική προσωπικότητα ο Ίγνάτιος «Ψυχή φλογερά, νοϋς ρωμαλέος, δραστηριότης άκαταπόνητος». Ξένος σοφός της εποχής του έλεγε ότι: «ή λίαν έλκυστική προσωπικότης του είχε τήν ικανότητα νά έμπνέη αίσθήματα ύψηλά καί νά δίδη ψυχήν εις τούς πλέον άψύχους!». Όντως τόν χρόνον του διέθεσε διά συλλογήν χρημάτων μέ έράνους καί τήν ζωήν του διά τήν Πατρίδα. Υπάρχει καί τό σχετικόν επίγραμμα: «άγάπην, δόξαν, θησαυρόν, τροφήν, χαράν, έλπίδα δέν εί-

χεν άλλην επί γής, πλήν μόνην τήν Πατρίδα».

Χάριν του Αγωνος υπέρ της Ανεξαρτησίας της Πατρίδος ο Ίγνάτιος έξεδαπάνησε όλας τάς οικονομίας του καί έξεποίησε όλα του τά άρχιερατικά άμφια! «Ιδιαιτέραν σημασίαν ενέχει ή καταβληθεΐσα ύπ' αυτού σοβαρά προσπάθεια συμφιλώσεως τών ερίζοντων περί άξιωματών άρχηγών Δ. Υψηλάντου καί Αλεξ. Μαυροκορδάτου, οΐτινες μεγάλως υπελόγιζον τό κύρος του Ίγνατίου καί τήν ήθικήν του άκτινοβολία».

Ο Ίγνάτιος συνέγραψε: 1) «Σύνοψις ιστορική περί της ένεστώσης καταστάσεως της Όρθοδόξου Ανατολικής Έκκλησίας», Έλληνιστί καί Γαλλιστί καί 2) «Απολογία Ιστορική καί Κριτική υπέρ του Ίεροϋ κλήρου της Ανατολικής Έκκλησίας κατά τών συκοφαντών του Νεοφύτου Δούκα, συγγραφεΐσα παρά Κυρίλλου Κ., κατ' επίμονον ζήτησιν τών Όμογενών», εις Πίζα, 1815.

Περί του Ίγνατίου έχουν άσχοληθί καί μάς άφήκαν έργα οι έξής:

Β. Κ. Στεφανίδης: «Ο Ούγγροβλαχίας Ίγνάτιος», έν Αθήναις, 1934.

Εμμ. Πρωτοψάλτης: «Ίγνάτιος Μητροπολίτης Ούγγροβλαχίας, τόμοι Α' καί Β', Αθήναι 1959-1961 (έκδοσις Ακαδημίας Αθηνών έν Μνημείοις της Έλληνικής Ιστορίας, Δ').

Ι. Μουτζούρης: «Η Λέσβος καί ή Έλληνική Επανάστασις» (Μυτιλήνη 1955).

Δ. Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ,
Φιλόλογος - πρ. Λυκειάρχης

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ MANNA ΚΑΙ Η ΜΑΓΙΣΣΑ ΚΙΡΚΗ

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ χοάνη, τὸ ξέρουμε πιά, εἶναι τὸ ραβδί τῆς μάγισσας Κίρκης ποὺ μεταμορφώνει τὸν ἔθνικό χαρακτήρα. Ἄν οἱ εἰσερχόμενοι στὸ παλάτι τῆς Κίρκης λαοὶ εἶν' ἐξουθενωμένοι ἀπὸ τὸ πολύχρονο ταξίδι καὶ τοὺς ἀνελέητους δαρμούς τῶν κυμάτων τότε ἡ μεταμόρφωση πρέπει νὰ θεωρεῖται βέβαιη. Μιά μεταμόρφωση ποὺ φρεῦ! Ὁδηγεῖ στὴν ἀλλοτρίωση κι ὄχι στὴν ἀλλαγὴ γιὰ τὸ καλύτερο.

Τὰ βέλτιστα εἶναι τὰ δύσκολα, ἡ ἀλλαγὴ εἶναι συνήθως ἡ ἔνδυση νέου ἐνδύματος. Ἀλλὰ στὴν ἐποχὴ μας τὰ ἐνδύματα καθορίζονται ἀπὸ τοὺς διεθνεῖς οἴκους μόδας. Ὅμως ἡ μόδα ὁδηγεῖ σὲ συρμό. Κι ὁ συρμός παρασύρει σὲ ἀτραπούς. Ἀλλωστε ἡ μόδα δέν εἶναι καὶ πρόοδος. Τὸ νέο δέν εἶναι πάντα καὶ τὸ καλύτερο.

Διαλεγόμαστε γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ ἀπειλοῦν τὴν ἐθνικὴ μας ταυτότητα καὶ τὸν πνευματικὸ πολιτισμικὸ μας χαρακτήρα καθὼς μικροὶ ἐμεῖς κινδυνεύουμε ν' ἀπορροφηθοῦμ' ἀπ' τοὺς μεγάλους. Δυστυχῶς διαλεγόμαστε ἐν μονολόγῳ! Γιατί ἂν διαλεγόμαστε ἐν διαλόγῳ, θὰ εἴχαμε περάσει ἀπ' τὸ κουβεντολόι στὴν πνευματικὴ μας θωράκιση καὶ τὴν ἐθνικὴ αὐτοπροστασία.

* * *

Τώρα πιά διαβήκαμε τὸ κατώφλι τῆς μάγισσας Κίρκης. Καὶ τὸ μαγι-

κό ραβδάκι τῆς μᾶς ἄγγιξε: Τὸ ραβδάκι τοῦ εὐδαιμονισμοῦ. Καὶ μᾶς ἔφερε στὴν αὐλὴ τοῦ Ἀρταξέρξη τῆς χλιδάτης. Ὅμως τοῦτος ὁ εὐδαιμονισμός εἶναι ξένος γιὰ τὴ γνήσια ἐλληνικὴ συνείδηση, τὴν ἐμποτισμένη μέ τὸν λόγο τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὸ αἷμα τῆς ἐλληνικότητος.

Ὁ εὐδαιμονισμός καὶ ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὴν πνευματικὴ ὑπόσταση τοῦ Ἔθνους εἶναι «οἱ δυὸ μαῦρες Συμπληγάδες» ποὺ κλείνουν τὸν τόπο μας, ὅπως προφητικὰ ἔγραψε ὁ Σεφέρης.

Λοιπόν; Δέν ὑπάρχει πλοῖο; Δέν ὑπάρχει ὁδός; Ἔτσι θὰ σαπίζουν τὰ καράβια σὲ ὅλα τὰ λιμάνια τῆς πατρίδας; Κι ἐμεῖς θ' ἀκοῦμε ποὺ «σφυρίζουν, ὀλοένα σφυρίζουν»! Καὶ θὰ βλέπουμε «δέν κουνιέται κανένας ἐργάτης/καμμιὰ ἄλυσίδα δέν ἔλαμψε βρεγμένη στὸ στερνό φῶς ποὺ βασιλεύει...». Καὶ θὰ κοιτᾶμε ποὺ «ὁ καπετάνιος μένει μαρμαρωμένος μέσ στ' ἄσπρα καὶ στὰ χρυσά...» (στίχοι τοῦ Σεφέρη).

Δέν ξέρουμε λοιπόν, πῶς δέν φτάνουν οἱ σειρῆνες τῶν ὑποσχέσεων; Πρέπει νὰ κουνηθοῦν οἱ ἐργάτες, ν' ἀνασκουμπωθεῖ ὁ λαός, νὰ τυλιχθοῦν οἱ ἄλυσίδες, ν' ἀνεβοῦν οἱ ἄγκυρες!

Ποιὸς θὰ τυλίξει τίς ἄλυσίδες, νὰ μὴ σαπίσει τὸ ἐθνικὸ καράβι δεμένο στὸ μурράγιο σφυρίζοντας, ὀλοένα

σφυρίζοντας έκλιπαρώντας βοήθεια; "Αν ή ελληνική οικόγένεια παραμείνει ή βάση της κοινωνίας και συνεχίσει νά είναι τό βασικό της κύτταρο και δέν παραμορφωθεί από τό ραβδάκι της Κίρκης, θά είν' εκείνη πού θά τυλίγει τίς άλυσίδες.

Βέβαια δέν είναι τόσο εύκολα τά πράγματα. Τό άτομο κυριαρχεί πάνω στό πρόσωπο. Κι αυτό γίνεται όλο και πιό επικίνδυνο. Τά διαζύγια αύξάνονται κατακόρυφα!...

Ό Όάσοντας μέ τούς Άργοναυτες τά κατάφεραν και πέρασαν τίς Συμπληγάδες. Έμείς θά τά καταφέρουμε;

Είναι δύσκολο τό πέρασμα άπ' τό νησί τών σειρήνων. Τά τραγούδια τους άκούγονται τόσο μελωδικά! Οί «νέες» άντιλήψεις για τήν οικόγένεια, πού πηγάζουν από τόν πανσεξουαλισμό και τόν ευδαιμονισμό, συνεγείρουν τήν άτομικότητα και τήν καθιστούν ίσχυρή.

* * *

Ποιός λοιπόν θά είναι ό Όάσοντας, πού θά οδηγήσει τήν Άργώ στη νέα Κολχίδα;

Μήν περιμένουμε τό νέο γιό του Αίσώπου, αλλά τήν **Κόρη** του Ίωακείμ και της Άννας. Αυτήν πού εικονίζει τήν τέλεια μορφή της μητέρας. Αυτή θ' άδράξει τό τιμόνι και θά έμπνεύσει τό ιδανικό για τό νέο ταξίδι.

Μόνο ή Έλληνίδα Μάννα μπορεί νά διατηρήσει τήν οικόγένεια ως βασικό κύτταρο της ελληνικής κοινωνίας. Νά διατηρήσει έτσι τήν έ-

θνική μας συνοχή και συνέχεια. Άν θέλουμε νά επιβιώσουμε ως έθνος και φυλή πρέπει ή Έλληνίδα Μάννα ν' αναλάβει τούτο τό χρέος. Νά γαλουχήσει και νά παιδαγωγήσει σωστά τά παιδιά της. Διαφορετικά θ' άλλοτριωθούμε. Καί τελικά θ' άφομοιωθούμε από τήν ίσχυρή Κίρκη, πού τό ραβδάκι του ευδαιμονισμού εύκολα άλλοιώνει τούς λαούς κι άλλοτριώνει τό ανθρώπινο πρόσωπο.

Έχει δίκιο τό δημοτικό μας τραγούδι όταν υπογραμμίζει: «Άπό τή γής βγαίνει νερό κι άπ' τήν έλιά τό λάδι/κι από τή μάννα τήν καλή βγαίνει τό παλληκάρι».

Αυτό τό παλληκάρι, μόνο ή Έλληνίδα μάννα μπορεί νά τό γεννήσει και νά γιγαντώσει στήν ψυχή του Νεοέλληνα. Άς αναλάβει, λοιπόν, και τό μεγάλο τούτο ιστορικό χρέος.

Εύτυχως, σέ τούτον έδω τόν τόπο, μπορούμε ακόμα νά μιλάμε για χρέος. Γιατί τό χρέος έχει συνδεθεί μέ τίς Θερμοπύλες, όπως τουλάχιστον μάς τό διδάξε στό ποίημά του ό Καβάφης. Καί Θερμοπύλες υπάρχουν μόνο στήν Ελλάδα.

Τιμή σέ κείνες τίς μάννες «όπου στή ζωή των/όρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες/.../και περισσότερη τιμή τούς πρέπει/όταν προβλέπουν (και πολλές] προβλέπουν)/πώς ό έφιάλτης θά φανεί στό τέλος,/κι οί Μήδοι έπιτέλους θά διαβούν».

Οί Μήδοι μπορεί νά διάβηκαν τίς Θερμοπύλες, όμως ή θυσία τών Θερμοπυλών υπήρξε αποφασιστική

για τή νίκη τοῦ Μαραθώνα, ὅπου «Ἑλλήνων προμαχοῦντας Ἀθηναῖοι, Χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν», κατά τόν ἐπιγραμματικό λόγο τοῦ Σιμωνίδη.

Μπορεῖ ἡ ἐλληνική οἰκογένεια νά ταλανίζεται ἀπό τόν σφοδρό ἄνεμο τῆς εὐρύτερης εὐρωπαϊκῆς οἰκογένειας, ὅμως ἡ Ἑλληνίδα μητέρα ἔχει τή δύναμη ν' ἀντιστέκεται καί νά διατηρεῖ τήν ἐθνική μας ταυτότητα καί τόν πνευματικό μας χαρακτήρα.

Ναί, ἡ Ἑλληνίδα μάννα ἔχει τή δύναμη νά τό πράξει ἂν δεῖ τόν ἑαυτό της ὅπως τόν εἶδε καί τόν τραγούδησε ἡ ποιήτρια Γαλάτεια Μπαλτᾶ: «Ὀλύμπια θεά κι ἐσύ/δέν στήνεις Παρθενῶνες./Γεννᾷς τόν ἄνθρωπο στή γῆ/καί χτίζεις τούς αἰῶνες».

Τούς αἰῶνες, τό μέλλον, τούς χτίζει ἡ Μάννα. Ἐκεῖν' ἡ Μάννα πού θέλει νά εἶναι: «Ἄξια, μεγάλη, δυνατή/μά πρώτα ἀπ' ὅλα Μάννα!».

ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Σάν κατακλείδα στήν ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Σκιαθίτη διηγηματογράφου, παραθέτουμε στίχους τοῦ ποιήματος τοῦ μακαρίστοῦ ποιητῆ τῶν «Ἀκτίνων».

Τῶν πονεμένων νοσταλγῶν νοσταλγικέ τραγουδιστή,
τόν πόνο μου ἦρθα νά σοῦ πῶ, πάρε χαρτί καί γράφε.
Ἡ Πίστη πού ὑμνησες ἐσύ μέσα μας ἔχει κλονιστή!
κι ἐμεῖς πού σέ θαυμάζουμε δέν ἔχουμε καρδιά πιστή,
ὦ τῶν ἀγνῶν καί πράων ψυχῶν φίλε, ἀδερφέ, ζωγράφε!

Στά Γράμματά μας τά φτωχά μοναδικό διαμάντι,
γενιές γενιῶν θά σ' εὐλογοῦν, σεμνέ Παπαδιαμάντη!
Ἐσύ τόν Ἄθωνα ἔσμιξες μέ τήν Ἀθήνα, ὦ μύστη,
κι ἀδελφωμένος, στήν αγνή καρδιά μου μέσα, ἐκλείστη
ὁ στοχασμός ὁ ἐλληνικός μέ τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη.

Κοιμήσου κυρ-Ἀλέξανδρε, γλυκά κι ἀθῶα κοιμήσου.
Ἀγαπημένη μέσα μας ζῇ πάντα ἡ θύμησή σου.
Κι εὐλαβικές Σκιαθίτισσες, —τά σπίτια τους γιαλό-γιαλό—
τό Μελαχρῶ, τό Διόμικο, τό Μαθηνιώ καί τό Λαλιώ,
στ' ἀσπερνό θυμιάσιμα θυμοῦνται τήν ψυχή σου.

Κοιμήσου κυρ-Ἀλέξανδρε, γλυκά κι ἀθῶα κοιμήσου
στήν ἀγκαλιά πού σ' ἄνοιξε τό μαγικό νησί σου.
Θεϊκή γαλήνη ἄς ἀπλωθῇ στό μνημα σου τριγύρω,
κι ἄς τό χαϊδεύῃ τῆς στεριᾶς καί τοῦ πελάου τό μύρο.
Κοιμήσου κυρ-Ἀλέξανδρε, στούς κόσμους τῶν ὀνείρων...

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ

Πρωί-πρωί, τήν παραμονή της Πρωτοχρονιάς, μόνα τους ή με άλλα, τὰ παιδιά βγαίνουν νά ποῦν τὰ κάλαντα: «Ἀρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά κι ἀρχή καλός μας χρόνος». Παληά συνήθεια (ἀπό τόν δωδέκατο αἰῶνα), εἶναι μιὰ χαρά γιά τὰ παιδιά καί μιὰ εὐκαιρία νά ἀποκτήσουν χαρτζιλίκι, γυρίζοντας ἀπό σπίτι σέ σπίτι καί τραγουδώντας τὰ «κάλαντα». Ἔτσι, ἡ γιορτή ἀρχίζει μέ τίς ὀχι ὥραιες πάντοτε, εὐχάριστες ὁμως, παιδικές φωνές, ἔστω κι ἂν φαλτσάρουν καί λίγο. Ἀλλά αὐτό δέν ἐνοχλεῖ τό ἐορταστικό πρόγραμμα.

Τά κάλαντα ἔχουν διάφορες παραλλαγές. Εἶναι ἐορταστικά τραγούδια πού καλλιεργοῦν τό κλίμα τῶν ἐορτῶν. Ἀναφέρονται ὁμως καί στά ἐορταζόμενα γεγονότα, μέ ἕνα τρόπο ἀπλό καί χαρούμενο, ἀλλά καί στά πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ ἐπαινετικά.

Ὅμως, οἱ ἐορτές αὐτές τοῦ Δωδεκαημέρου, ἔχουν καί τό δικό τους πλούσιο πνευματικό περιεχόμενο, πού ὑπάρχει στίς ἱερές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας. Καί εἶναι εὐτύχημα, ὅτι πολλοί ἔχουν ἐκδώσει τίς ἀκολουθίες αὐτές μέ ἐρμηνεῖα καί ἐρμηνευτικά σχόλια, ὥστε νά μπο-

ροῦν νά γίνουν κτῆμα τῶν ἐκκλησιαζομένων καί νά ἀπολαύσουν τό βαθύ θρησκευτικό τους νόημα. Ἕνα παράδειγμα: «Ὡς βασιλεῖον κόσμον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ/τόν Βασίλειον πάντες ἀνευφημήσωμεν». Εἶναι, ὁ Μέγας Ἱεράρχης, τό κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας, στολίδι βασιλικό, θησαυρός τῶν δογμάτων. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἁγῶνες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐναντίον τῶν αἱρέσεων πού συγκλονισαν τήν Ἐκκλησίαν, εἶναι τό θέμα ἄλλου τροπαρίου: «Τῇ δυνάμει τῶν λόγων τῶν θεϊκῶν/καθελῶν τὰς αἱρέσεις τὰς ζοφεράς/πάντα τὰ φρυγάματα τοῦ Ἀρείου ἐβύθισας». Καί κάτι ἀκόμα, γιά τήν παιδεία, τήν μόρφωσι καί τήν σοφία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: «Παιδείας γεγονώς ἀπάσης ἔμπλεως/ἀνεδείχθης τῷ κόσμῳ φῶς, Βασίλειε». Ἀνάλογα βρίσκει κανεῖς καί στήν ἀκολουθία τῶν Θεοφανείων, ἀλλά καί στά Χριστούγεννα.

Καί σκέπτομαι: Τί θησαυρούς ἔχουμε στήν ἐλληνική μας γλῶσσα ἀλλά καί στήν ὥραία θρησκεία μας! Καί πόσο πρέπει νά καλλιεργοῦμε καί τίς δύο, μέ ὅλα τὰ μέσα πού ἔχουμε καί νά ἀπολαμβάνουμε τούς θησαυρούς αὐτούς.

Χρόνια πολλά! Καλή χρονιά κι εὐλογημένη.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ἐν ὄψει τοῦ νέου ἔτους δύο κατηγορίες ἀνθρώπων ἀντικρύζουν τό μέλλον: οἱ αἰσιόδοξοι μέ τίς προσδοκίες τους καί οἱ ἀπαισιόδοξοι μέ τίς ἀνησυχίες τους. Στήν ρεαλιστική ἐνατένιση τοῦ μέλλοντος κάθε ἀνθρώπος ἔχει ἐνώπιόν του ἀφ' ἐνός μέν τήν ἀτομική καί οἰκογενειακή του κατάσταση καί ἀφ' ἐτέρου τήν κοινωνική καί ἐν γένει ἐθνική καί ὑπερεθνική πραγματικότητα. Μία κλίμακα μικρῶν καί μεγάλων προβλημάτων πιέζουν καί ἀναμένουν τήν ὅποια λύση των. Ἰκανοποιητική λύση γιά τό σύνολον τῶν προβλημάτων γιά ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι κάτι τό ἀνέφικτον, τήν στιγμή μάλιστα κατά τήν ὁποία συσσωρεύονται νέα καί πιεστικότερα προβλήματα, ὅπως ἡ περιβαλλοντολογική προστασία καί ἡ ὀρθολογική κατανομή τῶν ὑδατίνων πόρων καί τῶν παραγομένων τροφίμων.

Ἡ διεθνής κατανόηση καί συνεργασία γιά τήν εἰρηνική ἐξέλιξη καί ἀντιμετώπιση τῶν βασικῶν ἐξ ὧν αὐτῶν τῶν προβλημάτων, γιά νά ἐπιζήσει ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Βήματα πρός τήν κατεύθυνση αὐτήν ἔχουν γίνει ἀλλά δέν εἶναι ἐπαρκῆ. Χρειάζονται καί ἄλλα. Καί δέν εἴμαστε μόνον οἱ

ζῶντες τό 2012 στόν πλανήτη Γῆ. Εἶναι καί ἐκεῖνοι, πού ἔρχονται, οἱ ἐπερχόμενες γενεές, στίς ὁποῖες ὀφείλομε ἕναν κόσμον, πού θά μποροῦν νά ζήσουν.

Τό φυσικό περιβάλλον, τά νερά, τά δάση, ἡ ξηρά καί ἡ θάλασσα δέν ἀνήκουν μόνον στήν παρούσα γενεά, ἀλλά καί στίς ἐπερχόμενες. Πρέπει νά δεχθοῦμε εἰλικρινά ὅτι στό ἀνθρώπινο γένος ἀξίζει κάτι καλύτερο ἀπό αὐτό πού βλέπουμε γύρω μας. Ἐμεῖς καί πολύ περισσότερον οἱ μελλοντικοί ἀπόγονοί μας ἀξίζουμε ἕναν καλύτερο καί φωτεινότερον κόσμον, ἀπαλλαγμένον ἀπό τήν βία, τήν παρακμή καί τίς συγκρούσεις, ἕναν κόσμον γενναιοφροσύνης καί ἀγάπης. Τόν δρόμον πού πρέπει νά ἀκολουθήσουμε στό μέλλον θά μᾶς τόν ὑποδείξει ἡ ἀδολή θυσιαστική ἀγάπη γιά τά παιδιά μας καί γιά τά παιδιά τῶν παιδιῶν μας.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜ

Τό ἑλληνικόν Δημόσιον παρεχώρησε στήν περιοχή τοῦ Βοτανικοῦ ἔκταση, ἡ ὁποία ἀνήκε στό Πολεμικόν Ναυτικό γιά τήν ἀνέγερση μουσουλμανικοῦ τεμένους γιά τήν τέλεση τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν δεκάδων χιλιάδων πιστῶν

στό 'Ισλαμικόν θρήσκευμα, οικονομικῶν μεταναστῶν κατὰ κύριον λόγον, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐγκατασταθεῖ στήν περιοχὴ τῆς πρωτεύουσας. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας ἐπιβεβαιώνει στήν πράξη τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξηθροσκειας, τὸ ὁποῖο χαρακτηρίζει αὐτὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλληνικὴ κοινωνίαν ἐν γένει.

Σέ μία ἐποχὴ κινητικότητας τῶν πληθυσμῶν κατέστη ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναγκαία ἡ συνύπαρξη στὸν ἴδιον τόπον ἀνθρώπων μὲ διαφορετικὰ θρησκευτικὰ πιστεύω. Ἄλλωστε γιὰ τὸν ὀρθόδοξον ἐλληνικὸν λαόν ἡ συνύπαρξη αὐτὴ μὲ μουσουλμάνους, εἴτε ὑπὸ καθεστῶς ἐλευθερίας, εἴτε ὑπὸ καθεστῶς ὑποταγῆς ἀνάγεται σὲ ἀρχὴ τῆς περασμένης χιλιετίας. Στὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης διεξήγαγε θεολογικοὺς διαλόγους μὲ διακεκριμένους ἐκπροσώπους τοῦ 'Ισλάμ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους ἡγέτες διετύπωσε τότε τὴν εὐχή ὅπως ἔρθει κάποτε μιὰ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία τοὺς πιστοὺς τῶν δύο θρησκειῶν θὰ χαρακτηρίζει ἡ ἀμοιβαία κατανόηση, θέση στήν ὁποία συνεφώνησε καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος, προσθέτονται ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα αὐτὴ ἡ ἐποχὴ θὰ ἔλθει.

Ἡ παραχώρηση ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν κράτος οἰκοπέδου γιὰ τὴν ἐνέγερση τοῦ ἰσλαμικοῦ τεμένους στήν Ἀθήνα, εἶναι ἀπὸ τὰ βήματα, πού προέβλεψε ὁ διάλογος τοῦ ἀγίου Γρηγορίου πρὸ αἰῶνων. Τὸ ἐρώτημα εἶναι: ὑπάρχει ἀμοιβαιότητα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ

τῶν 'Ισλαμιστῶν; Γεγονότα ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Σεπτεμβρίου 1955 στήν πόλη, τὰ κατεχόμενα στὴ βόρεια Κύπρo τὸ 1974, οἱ προκλήσεις καὶ οἱ ἀμφισβητήσεις ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας γιὰ τὴν οἰκουμενικότητα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως θέτουν σοβαρὰ ἐρωτήματα ἐάν ὑφίσταται αὐτὴ ἡ ἀμοιβαιότητα.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

Κατὰ τὴν πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ Ἀντιπροέδρου τῶν Η.Π.Α. στήν γειτονικὴ Τουρκία καὶ στήν ἰδική μας χώρα, οὗτος ἐξεδήλωσε καὶ πάλι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεώς του γιὰ τὴν ἐπαναλειτουργία τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τῆς Χάλκης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχε γίνεи τὸ πρῶτον τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1998, χωρὶς καὶ τότε νὰ καμφθεῖ ἡ τουρκικὴ ἀδιαλαξία ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἡ νέα αὐτὴ ἐπίσημη ἀμερικανικὴ πρωτοβουλία ἀπηχεῖ στὸν διακαὴ πόθον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ ἀνοίξει τίς πύλεις τῆς ἡ μεγάλης αὐτῆς Σχολῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1971, τότε πού ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἀπαγόρευσε τὴν λειτουργία τῆς, ἔγιναν πολλές προσπάθειες ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς, γιὰ νὰ βρεθεῖ μιὰ ἐφικτὴ λύση, ἡ ὁποία θὰ καθιστᾷ καὶ πάλι τὴν Χάλκη κέντρον τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἐπιστημῶν, χωρὶς βέβαια τὸ ἐπιθυμητὸν ἀποτέλεσμα.

Στὰ ἑκατὸν εἴκοσι ἐπτὰ (1844-1971) ἔτη τῆς λειτουργίας τῆς ἀπὸ τὴν σχολὴν τῆς Χάλκης ἀπεφοίτησαν ἰσχυρὰ καὶ φωτισμένα πρόσωπα, Πατριάρχες, Ἀρχιεπίσκοποι,

καθηγητές Πανεπιστημίων, συγγραφείς, έρευνήτες, πολιτικοί, οί όποιοι όφείλουν τήν έν τή κοινωνία διάκρισή των στό γεγονός ότι διαβηκαν τό κατώφλι καί έφοίτησαν στήν Χάλκη.

Ή ίδρυση τής έν λόγω Σχολής τό έτος 1844 επί Πατριαρχείας Γερμανού, άνταποκρίνεται στήν άναγκαιότητα του Οίκουμενικού Πατριαρχείου νά προβάλλει τόν δικό του λόγον, τόν όποϊον έπέβαλαν οί έπιστημονικές εξελίξεις καί ή έκ μέρους τών ύλιστών έκμετάλλευση αὐτῶν, ή Διαφώτιση, ό Νεοουμανισμός. Τό Φανάρι διέβλεπε ότι οί νέοι όρίζοντες, οί όποιοι άνοιγοντο γιά τήν Όρθόδοξη Θεολογία καί Φιλοσοφία άπαιτούσαν στελέχη ίκανά μέ άνωτέρα μόρφωση καί γνώση, γιά νά άποτελέσουν τίς έκλεκτές μάχιμες μονάδες στήν πάλη τών ίδεών μεταξύ τής Χριστιανικής πίστεως καί τής άρνήσεως αὐτής.

Άξίζει νά σημειωθεί ότι δωρητές καί ευεργέτες τής Σχολής τής Χάλκης ύπηρεξαν πολλοί. Ίδιαίτερα όμως στενοί δεσμοί ύπηρεξαν μέ τούς Χιώτες έξ άπόψεως προσφορών άλλά καί φοιτητῶν. Ό σπουδαιότερος δωρητής καί ευεργέτης αὐτής ύπηρεξε ό Παῦλος Ζαννή Στεφάνοβικ Σκυλίτσης, ό όποϊος τό έτος 1896 μέ γενναία χορηγία άνοικοδόμησε τό νέον κτίριον τής Ίεράς Θεολογικής Σχολής, στό όποϊον στεγάζεται καί ή πλουσιοτάτη βιβλιοθήκη αὐτής. Τό κτίριον έχει άντισεισμική ύποδομή, καί γιά τήν έποχή κατά τήν όποία οίκοδομήθηκε, είναι έφωδιασμένο μέ άντιπυρική προστασία.

Ό κτιριακός έξοπλισμός, ή πλουσία βιβλιοθήκη, τό όμορφο φυσικό περιβάλλον, ή έμψυχος ιστορία αὐτής μέ τούς άποφοίτους της, οί όποιοι προσέφεραν μεγάλες ύπηρεσίες στήν πνευματική, πολιτιστική καί έπιστημονική εξέλιξη τής κοινωνίας κατά τόν παρελθόντα αιώνα συνιστοῦν τήν άξίωση νά έπανεύρη ή Σχολή τόν προσορισμόν της σέ μία νέα έποχή μέ τήν ποθητή έπαναλειτουργία αὐτής, πρᾶγμα όμως τό όποϊον εξαρτάται άπό τίς διαθέσεις τής τουρκικής πολιτικής ήγεσίας.

Κάποτε ό άναμορφωτής του νέου τουρκικού κράτους ό Κεμάλ Άτατούρκ είχε πει: «Στή ζωή ό γνησιώτερος καθοδηγητής είναι ή έπιστήμη». Τουλάχιστον οί σημερινοί διάδοχοί του ᾶς είναι συνεπείς μέ τίς διακηρύξεις του ιστορικού γι' αὐτούς ήγέτη.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟ;

Ή οικονομική κρίση τήν όποία ζοῦμε στίς ήμέρες μας, καί ή όποία δέν είναι μόνον δυσμενές σύμπτωμα γιά τόν λαό τής χώρας μας αλλά έπηρεάζει τήν ζωή καί άλλων λαών μέ ισχυρότερες οικονομικές δυνατότητες, γεννά εύλογα έρωτηματικά. Βρίσκεται ἄραγε στήν άκμή της ή σέ φάση παρακμής ή παγκόσμια Χρηματοκρατία; Μέσα στήν άναταραχή τής ύφιστάμενης κρίσεως είναι θεμιτό νά προβληματισθοῦμε ότι αὐτό τό χάρτινο μέσον, τό χρῆμα, τό όποϊον έξουσιάζει έν πολλοῖς τήν ζωή μας, δέν μπορεί άπό τήν φύση του νά είναι αιώνιον.

Άς άναλογισθοῦμε τήν πορεία τῶν πραγμάτων σχετικά μέ αὐτό.

Πρώτα τό χρήμα κέρδισε τήν μάχη ἐναντίον τοῦ «ἀγαθοῦ», τῆς ἀρετῆς. Ἐπειτα τό χρήμα ἐθριάμβευσε καί ἐπὶ τοῦ «πνεύματος» ἢ διαφορετικά ἢ σκέψη πού ἐπιδιώκει τήν ἐπιτυχία ἐπεκράτησε ἐκείνης πού ἀναζητᾷ καί ἐνδιαφέρεται γιά τήν ἀλήθεια. Τί μένει ἀκόμη; Εἶναι ἄραγε ὁλοκληρωτικά κυρίαρχο πλέον τό χρήμα; μόνος δεσπότης ἐπάνω σέ ἕναν πλανητικό πληθυσμό ὁ ὁποῖος ἀπό τήν μιᾷ μεριά λατρεύει καί ἀπό τήν ἄλλη ἀμφισβητεῖ τόν δεσπότη του;

Ἦδη διαφαίνεται ἡ ἀπάντησις. Ὅταν λατρεύεις καί τήν ἴδια στιγμή ἀμφισβητεῖς κάτι, σημαίνει ὅτι αὐτό τό κάτι δέν ἔχει γερῇ τήν βάση του. Λατρεύεται τό χρήμα ἐπειδὴ αὐτό ὑπόσχεται νά προσπορίσει τά πάντα: τά ὑλικά μέσα ἐπιβιώσεως, τήν ἐκτίμησι τῶν ἄλλων, τῆς κοινωνίας, τήν φιλία, τήν ἀπόκτησι κύρους. Ἀμφισβητεῖται ὅμως ἡ παντοδυναμία του ὅταν αὐτή ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκής· ὅταν δέν ἐπιτυγχάνει νά ναρκώσῃ τόν ἄνθρωπο, νά τόν κάνει νά λησμονήσῃ ἐντελῶς ὅτι ἡ ἀξία του δέν ἐξαντλεῖται στήν ἀξία καί τό χρηματικό τίμημα τῆς περιουσίας τῆς ὁποίας εἶναι κάτοχος. Ἐνα «ποιοτικό» ὑπόλοιπο πάντα διαφεύγει. Καί αὐτό τό ὑπόλοιπο σύν τῷ χρόνῳ αὐξάνεται, γιά νά δώσῃ στό πνεῦμα τήν πρώτη θέση ἐναντι τῆς κυριαρχίας τοῦ ὑλικοῦ παράγοντα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΡΑΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Τό συναίσθημα τῆς ἀσφαλείας εἶναι βασικόν στοιχεῖον γιά τήν ψυχικήν ἡρεμία τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Ἐν τούτοις, σέ καιροῦς εἰρήνης, ὅπως ἔχομεν τήν ἀντίληψη ὅτι διαβιοῦμεν, τοῦτο δέν φαίνεται ἐξασφαλισμένο. Ἐνα πλῆθος κακοποιῶν στοιχείων, εἴτε γηγενῶν, εἴτε προερχόμενον ἀπό τόν κόσμον τῶν νομίμων ἢ καί παρανόμων μεταναστῶν, μέ παράνομες ἢ καί καθαρά ἐγκληματικές πράξεις, προκαλοῦν τό αἶσθημα τοῦ φόβου καί τήν ἀνάγκη γιά τήν λήψη μέτρων ἀσφαλείας γιά τήν ἀντιμετώπιση οἰωνόηποτε κινδύνων.

Κεντρικές περιοχές τῆς Ἀθήνας ἀποτελοῦν πλέον ἐπικίνδυνες ζῶνες, ἰδιαίτερα γιά τοὺς μονίμους κατοίκους τίς νυκτερινές ὥρες.

Ἡ προστασία τῶν διαβατῶν ἐκ μέρους τῆς πολιτείας κρίνεται ἀνεπαρκής γιά τέτοιας ἐκτάσεως ἐγκληματικότητα.

Χαρακτηριστικά γεγονότα τοῦ φαινομένου αὐτοῦ εἶναι καί τό ἔργο τῶν ἱεροσυλῶν, ὅπως ἀναγράφεται καί στὸν ἡμερήσιον τύπον. Ἱερόσυλοι ὑπῆρχαν πάντοτε, οἱ ὁποῖοι δέν ἐδίσταζαν νά ληστεύουν ναοὺς καί ἱερὰ κειμήλια. Πρωτοτυπία ὅμως εἶναι τό περιστατικόν τῆς κλοπῆς σέ ναόν στή Λάρισα τῆς κολυμβήθρας καί τοῦ σημάντρου, προκειμένου τά ἱερὰ αὐτὰ σκευὴ νά λυώσουν σέ παράνομα χυτήρια καί νά πωληθοῦν ὡς καθαρόν μέταλλον.

Δέν εἶναι λοιπόν μόνον ἡ γενικώτερη κρίσις σέ θέματα οἰκονομίας καί θεσμῶν, ἀλλὰ καί ἄλλοι ποικίλοι κίνδυνοι πού ἀπειλοῦν τήν ἀσφάλεια προσώπων καί ἀγαθῶν, γεγονότα τά ὁποῖα διαταράσσουν τήν γαλήνη τῶν ἀνθρώπων.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ ΜΟΝΤΕΡΝΩΝ ΑΠΑΤΕΩΝΩΝ

Άλλη μία σημαντική έπιτυχία κατέγραψε ή Έλληνική Άστυνομία στην καταπολέμηση του σύγχρονου ήλεκτρονικού έγκλήματος στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, από την Ύπηρεσία Οικονομικής Άστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Έγκλήματος έξαρθρώθηκε διεθνές οργανωμένο κύκλωμα, τά μέλη του οποίου εξαπατούσαν χρήστες του διαδικτύου και τούς αποσπούσαν μεγάλα χρηματικά ποσά, μέ τό πρόσχημα της έκταμίευσης «δήθεν» υπέρογκων κληρονομιών ή κερδών από συμμετοχή σέ διεθνή τυχερά παιχνίδια.

Είδικότερα, ή Δίωξη Ηλεκτρονικού Έγκλήματος διερευνούσε δεκάδες καταγγελίες Έλλήνων και ξένων χρηστών του διαδικτύου για δραστηριοποίηση στή χώρα μας μιās οργανωμένης έγκληματικής ομάδας, πού έστελνε ήλεκτρονικά μηνύματα (e-mails) σέ χρήστες του διαδικτύου, για την έκταμίευση υπέρογκων χρηματικών ποσών από «δήθεν» κληρονομίες ή κέρδη από συμμετοχή σέ διεθνή τυχερά παιχνίδια. Μέ τή μέθοδο αυτή κατάφεραν σε αρκετές περιπτώσεις, νά εξαπατήσουν σημαντικό άριθμό χρηστών του διαδικτύου και νά τούς αποσπάσουν μεγάλα χρηματικά ποσά.

Πρόσφατα, σέ ανάλογη περίπτωση, 58χρονος Έλληνας κατήγγειλε ότι τόν Μάρτιο του 2010 έλαβε μήνυμα ήλεκτρονικού ταχυδρομείου από άτομο, τό όποιο ισχυριζόταν ότι ό πατέρας του, στην Άκτή Έλεφαντοστού της Άμερικής, τόν είχε όρίσει ως μοναδικό κληρονόμο χρηματικού ποσού 11.500.000 δολλαρίων, υπό τόν όρο νά τό επενδύσει έκτός της επικράτειας της Άφρικής.

Μέ βάση τούς ισχυρισμούς αυτούς, ό αποστολέας του μηνύματος ζητούσε τή βοήθεια του καταγγέλλοντα, προκειμένου νά μεταφερθούν τά χρήματα της κληρονομιάς σέ δικό του τραπεζικό λογαριασμό, ώστε νά μπορεί στή συνέχεια νά τά έκταμιεύσει, υποσχόμενος ως άμοιβή άνάλογο χρηματικό ποσό.

Μετά από άλληπάλληλες άνταλλαγές μηνυμάτων και τηλεφωνικών επικοινωνιών, οι δράστες, προκειμένου νά πείσουν τόν καταγγέλλοντα, του άπέστειλαν μέσω ήλεκτρονικού ταχυδρομείου «δήθεν» τίτλους τραπεζικών ίδρυμάτων της Άφρικής, στους όποιους άναγράφονταν τό όνομά του ως δικαιούχο του χρηματικού ποσού της κληρονομιάς.

Μέ τή μέθοδο αυτή και προκειμένου νά «όλοκληρωθεί» ή διαδικασία μεταφοράς των χρημάτων, κατάφεραν νά του αποσπάσουν διαδο-

χικά, μέ διάφορες προφάσεις, τό χρηματικό ποσό τών 203.960 ευρώ. Τά χρήματα παρέδιδε ό καταγγέλλων σέ κατάσταση ταχυμεταφορᾶς χρημάτων στήν Ἀθήνα, ἰδιοκτησίας ἑνός ἐκ τών μελῶν τοῦ κυκλώματος, μέ προορισμό τήν ἀκτή Ἐλεφαντοστοῦ, πλήν ὅμως τά μέλη τοῦ κυκλώματος τά ἐκταμίευαν ἄμεσα στήν Ἀθήνα.

Μετά ἀπό ἐπικοινωνία τοῦ καταγγέλλοντα μέ τούς δράστες, κανονίστηκε συνάντηση μαζί τους σέ κεντρικό ξενοδοχεῖο τῆς Ἀθήνας, προκειμένου νά τούς παραδώσει 9.800 ευρώ, ὡς «δῆθεν» ἐπί πλέον ἔσοδα μεταφορᾶς τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ τῆς κληρονομιάς.

Στήν προκαθορισμένη συνάντηση προσῆλθαν δύο ἄλλοδαποί (49χρονος Νιγηριανός καί 37χρονος Καμερουνέζος), οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἔλαβαν τά προσημειωμένα χαρτονομίσματα, συνελήφθησαν ἀπό κλιμάκιο τῆς Δίωξης Ἡλεκτρονικοῦ Ἐγκλήματος. Ἀκολούθησε ἔρευνα στό κατάστημα ταχυμεταφορᾶς χρημάτων ἰδιοκτησίας ἑνός ἐκ τών συλληφθέντων, στό ὁποῖο συνελήφθησαν ἄλλα τρία μέλη τῆς ἐγκληματικῆς ομάδας, ὅλοι ὑπήκοοι Ἑρυθραίας ἡλικίας 27, 31 καί 22 ἐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν ὑπεύθυνοι λειτουργίας τοῦ καταστήματος.

Ἀπό τήν ἔρευνα στό κατάστημα καί στίς οἰκίες τών συλληφθέντων, βρέθηκαν καί κατασχέθηκαν, ἐκτός ἀπό πλῆθος κινητῶν τηλεφώνων καί πλαστῶν χαρτονομισμάτων καί διαβατηρίων, 40(!) ἠλεκτρονικοί ὑπολογιστές μέσω τών ὁποίων δροῦσε

τό κύκλωμα. Ἐπίσης, βρέθηκαν καί διερευνῶνται πλῆθος αἰτήσεων πολιτικοῦ ἀσύλου καί ἀδειῶν παραμονῆς ἄλλοδαπῶν, μαζί μέ σφραγίδες ἀπό ἐλληνικές καί ἄλλοδαπές Ἀρχές!

Ἡ ἀστυνομία ἐξετάζει τή συμμετοχή τών συλληφθέντων καί σέ ἄλλες περιπτώσεις ἐξαπάτησης πολιτῶν, μέσω διαδικτύου, ἐνῶ ἐτιμᾶται ὅτι τά μέλη τοῦ κυκλώματος εἶχαν ἀποκομίσει ἀπό τήν παράνομη δραστηριότητά τους ἑκατοντάδες χιλιάδες ευρώ. Στό πλαίσιο αὐτό, ἐνημερώθηκε ἡ Ἐπιτροπή Καταπολέμησης τῆς Νομιμοποίησης Ἑσόδων ἀπό Ἐγκληματικές Δραστηριότητες καί Χρηματοδότησης τῆς Τρομοκρατίας.

Σημειώνεται ὅτι ἡ μέθοδος αὐτή τῆς διαδικτυακῆς ἀπάτης, γνωστή καί ὡς «Νιγηριανές Ἐπιστολές», ἀποτελεῖ παγκόσμιο φαινόμενο, μέ μεγάλο ἀριθμό θυμάτων στή χώρα μας, ἀλλά καί παγκοσμίως. Γιά τό λόγο αὐτό, οἱ χρήστες τοῦ διαδικτύου πρέπει νά εἶναι ἰδιαίτερα προσεκτικοί, νά μήν πείθονται ἀπό τέτοια «δελεαστικά μηνύματα, καί νά ἐνημερώνουν ἀμέσως τή Δίωξη Ἡλεκτρονικοῦ Ἐγκλήματος, προωθώντας τά μηνύματα αὐτά στό email ccu@cybercrimeunit.gr, ἀλλά καί τηλεφωνικά στήν 24ωρη γραμμή καταγγελιῶν 11012.

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟΥ

Στήν ἐφημερίδα *Καθημερινή* ἔγινε πρό καιροῦ (15.10.2011) ἕνα ἀφιέ-

ρωμα στά τριάντα σχεδόν χρόνια υποχρεωτικής καθιερώσεως του μονοτονικού συστήματος γραφής στην χώρα μας. Στην αρχή του ἄρθρου κατεγράφετο ὁ ἀκόλουθος προβληματισμός: «Ἀναρωτιέμαι πόσο ἄνετα διαβάζουν ἓνα πολυτονικό κείμενο οἱ κάτω τῶν 30. Εἶναι ἓνα ἐρώτημα σέ ἰσχύ, καθὼς τὰ κείμενα πού κυκλοφοροῦν μέ πολυτονικό ἔχουν αὐξητική τάση. Καί δέν ἀναφέρομαι μόνο σέ ὅσους ἐπιλέγουν ἀκόμη καί σέ δίκτυα κοινωνικῆς δικτύωσης τῇ γραμματοσειρά μέ πνεύματα καί τόνους, ἀλλά σέ ἐμπορικούς ἐκδοτικούς οἴκους πού τυπώνουν τὰ βιβλία τους μέ πολυτονικό. Τίθενται ἐρωτήματα. Εἶναι ἄραγε ζήτημα προσωπικῆς ἐμμονῆς, εἶναι ζήτημα ἀντίστασης στή γλωσσική ἰσοπέδωση, εἶναι νεῦμα στήν ἱστορική ὀρθογραφία, εἶναι ἀπλῶς θέμα αἰσθητικῆς; Ἐχει ἐλπίδα τό πολυτονικό νά συμπλέει παρὰλληλα μέ τήν ἐπίσημη μονοτονική γραφή ἢ μέ τή γλώσσα τῆς γραφειοκρατίας; Γιά πολλοὺς θεωρεῖται ἐστὲ ἐπιλογή. Γιά ἄλλους εἶναι ἔνδειξη συντηρητισμοῦ, ἀλλά ὑπάρχουν καί ἄλλοι πού θεωροῦν ὅτι ἡ ἐπιλογή τοῦ πολυτονικοῦ ἔχει μία ἐγγενῆ ἔννοια ἐλευθερίας, καθὼς ἀντιλαμβάνεται τῇ γλώσσα ἐκτός τῆς γραφειοκρατικῆς καί νομικῆς διαδικασίας». Καί κατέληγε τό ἄρθρο: «Σήμερα, τό ἐρώτημα παραμένει. πῶς ἐπιβεβαιώνεται ἀπό ποιούς ὑποστηρίζεται καί σέ ποιούς ἀπευθύνεται; Ὑπάρχουν νέοι πού δέν διδάχθηκαν τό πολυτονικό καί νά τό υποστηρίζουν;». Στήν συνέχεια δύο ἐκ-

πρόσωποι ἐκδοτικῶν οἴκων ἔγραψαν γιά ποιούς λόγους ἔχουν ἐπιλέξει νά τυπώνουν σήμερα τὰ βιβλία τους στόν παραδοσιακό τονικό τρόπο γραφῆς.

Στόν προβληματισμό τοῦ δημοσιογράφου τῆς *Καθημερινῆς* ἀπήντησαν μέ ἐπιστολή τους πρὸς τὴν ἐφημερίδα, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη στό διαδίκτυο, κάποιοι νέοι (κάτω τῶν τριάντα χρόνων), οἱ ὁποῖοι μεταξὺ ἄλλων ἀνέφεραν τὰ ἑξῆς: «Θεωροῦν πῶς μέ τό πολυτονικό διασώζεται καίρια καί σημαντικὴ πληροφορία στήν λέξη καί κυρίως στήν πρόταση, πληροφορία ὅχι κατ' ἀνάγκην φωνητικὴ. Ἀντιμάχονται τὴν ἄρση περίπου δισχιλιετοῦς συνέχειας τῆς ὀπτικῆς (βιωματικῆς) ἀποτύπωσης τῆς γλώσσας... Ἀποστρέφονται τὴν τραγικὰ λανθασμένη *de facto* διχοτόμηση τῆς γλώσσας σέ «ἀρχαῖα» καί «νέα», δηλαδή σέ ὅ,τι τυπώθηκε πρὶν τό 1982 καί μετὰ τό 1982 ἀντίστοιχα (γιά τοὺς μαθητὲς τῶν λυκείων μας, ὁ Ἐλύτης γράφει «στὰ ἀρχαῖα», ἐπειδὴ τυπώνεται σέ πολυτονικό. Ρωτήστε τους). Ἡ τὴν θεώρηση τῆς πολυτονισμένης δημοτικῆς γλώσσας ὡς «καθαρεύουσα», θεώρηση κρατικὰ ὑποβοηθούμενης ἡμιμάθειας. Διαπιστώνουν πῶς τό πολυτονικό εἶναι πιό λειτουργικὸ, «λογικὸ» τονικὸ σύστημα, μέ ἐσωτερικὴ συνέπεια πού στήν μονοτονία ἀντικαθίσταται μέ δύσκαμπτες τονικές συμβάσεις («ὁ δάσκαλός του» ὁ δεύτερος τόνος ἐμφανίζεται ἀπὸ τό πουθενά κ.ἄ.)» (<http://antibaro.gr/node/3405>).

Ἀπό τήν ἀναφορά αὐτή γίνεται κατανοητό ὅτι ἡ ἐπιλογή τοῦ πολυτονικοῦ συστήματος υἰοθετεῖται ἀπό νέους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι «ψάχνουν» καί δέν ἀρκοῦνται στό εὐκολο καί στά ρεύματα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἀναφέρομε, ἐπίσης, μία πολύ ἐνδιαφέρουσα ἔρευνα ψυχολόγων, ἡ ὁποία διεξήχθη πρό ὀλίγων ἐτῶν καί ἐδημοσιεύθη στό βιβλίο: *Ἡ ἐκδίκηση τῶν τόνων. Ἡ ἐπίδραση τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καί τοῦ Μονοτονικοῦ στήν ψυχοεκπαιδευτική εξέλιξη τοῦ παιδιοῦ* (Ἀθήνα: Ἑναλλακτικές Ἐκδόσεις, 2005). Στήν ἔρευνα οἱ ψυχολόγοι ἐξέτασαν δύο ὁμάδες μαθητῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου: ἡ πρώτη ἀκολουθοῦσε τό κανονικό πρόγραμμα τοῦ σχολείου καί μάθαινε τό μονοτονικό σύστημα γραφῆς, ἐνῶ ἡ δευτέρα ὁμάς πέραν τοῦ κανονικοῦ προγράμματος παρακολουθοῦσε μαθήματα ἀρχαίων ἐλληνικῶν σέ ἰδιωτικό χῶρο καί μάθαινε τό πολυτονικό. Τό συμπέρασμα τῆς ἐρεῦνης εἶναι ὅτι συνδέεται ἡ δυσλεξία καί ἄλλες μαθησιακές δυσκολίες μέ τήν ἄγνοια τοῦ πολυ-

τονικοῦ συστήματος. «Ἡ ἐκμάθηση τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν καί τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας... μπορεῖ νά ἐνεργήσῃ προληπτικά στήν ἐμφάνιση ὀρισμένων μαθησιακῶν δυσκολιῶν (δυσλεξίες κ.ἄ.), ἀλλά καί θεραπευτικά, ὅταν οἱ δυσκολίες αὐτές ἔχουν ἤδη ἐμφανισθεῖ» (σελ. 119).

Μετά ἀπό τριάντα χρόνια κρατικῆς ἐπιβολῆς τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος γραφῆς ἀρκετοί ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καί τοῦ πνεύματος ἀντιστάθηκαν καί ἀντιστέκονται σέ αὐτήν τήν πτώχευσι καί συρρίκνωσι τοῦ πλούτου τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καί ἡ στάσις τους αὐτή υἰοθετεῖται ἀπό νέους, οἱ ὁποῖοι ἐνῶ δέν ἔχουν διδαχθῇ τό πολυτονικό σύστημα στό σχολεῖο τους, τό μαθαίνουν μόνοι καί τό χρησιμοποιοῦν στά γραπτά τους αὐτοβούλως. Σημαντική ἐδῶ τυγχάνει ἡ διαπίστωσις πολλῶν ἐκδοτῶν ὅτι νέοι ἄνθρωποι ἀγοράζουν καί διαβάζουν ἔργα γραμμένα στό πολυτονικό (ἐπὶ παραδείγματι τά ἔργα τοῦ Παπαδιαμάντη). Καί αὐτό εἶναι τό πλέον ἐλπιδοφόρο!

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανική Ἑνωσις Ἀκτίνες», ὁδός Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. Ἐκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἰατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Ὑπεύθυνη Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Ἀθήναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Ἐτησία συνδρομή, Ἑσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, Ἐξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. Ἡ Ἐπιτροπή ἐπιφυλάσσει εἰς αὐτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύῃ ἢ νά συντέμνῃ κατὰ τήν κρίσιν της οἰονδήποτε χειρόγραφο. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μή, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελία ἐντύπων ἐν γένει καί διθλοκορσίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Ἰανουάριος 2012

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΕΠΑΝΕΞΕΔΟΘΗ

Γ. ΒΕΡΙΤΗ

**ΑΠΑΝΤΑ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ**

Ἑκδοση Ὀγδὴ

Ἑκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»

Καρότυπη 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

«ΑΚΤΙΝΕΣ»

Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998